

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Xaçmazda iki
rəfiqəni öldürən
göbələk -
onları necə
taniyaq?
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 oktyabr 2024-cü il Çərşənbə № 198 (8571) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Avropa İttifaqı Azərbaycanın notasına susur

Bakının səfirə təqdim etdiyi etiraza Brüssel reaksiya verməyə tələsmir

yazısı səh.4-də

Prezident İlham Əliyevdən Erdoğan'a təbrik

yazısı səh.5-də

Gürcüstanda seçki bülletenləri yenidən sayılacaq

yazısı səh.9-da

Erməniləri Xankəndinə "qaytarmaq planı"

yazısı səh.7-də

Milli Məclisdə ucuz araqlar müzakirəsi

yazısı səh.3-də

Paşinyan sülh sənədi müzakirələrinə başlayıb

yazısı səh.7-də

Müharibə gedən ölkələrlə ticarətimiz - siyahı

yazısı səh.3-də

Bakıdan gedib xaricdə "arız" olanların sayı artır - səbəblər

yazısı səh.10-da

Uçqun təhlükəsinə görə dövlət qurumları ayaqda

yazısı səh.11-də

Ət idxalı artıb, amma qiymət ucuzlaşmır

yazısı səh.13-də

Tanınmış azərbaycanlı xanımın əri İslamı qəbul etdi

yazısı səh.14-də

Dəniz daşımalarımız niyə azalıb?

yazısı səh.13-də

ABŞ-IN BAKIDAKI SƏFİRİNƏ VAŞİNGTONDAN YENİ TƏLİMAT

Dövlət Departamenti indi də səfir Mark Libbini danışıdır, görünən mənzərə budur ki, Vaşinqton Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırmaq niyyətində deyil, əks halda, kongresmenlərin əsassız tələblərini səfir də təkrarlamazdı

yazısı səh.5-də

Zəngəzura görə İsrailə hücum

İrəvan Naxçıvanla quru yolunun açılmasındakı əngələ görə İrana borcunu belə qaytarır, Fələstin məsələsi ilə spekulasiya edir

yazısı səh.9-da

Ekrem Həsənov

Sahibkarlar milyonları ölkədən niyə qaçırır?

yazısı səh.3-də

Eldar Əzizov

BSİH subasmalara görə iki qurumu hədəf göstərdi

yazısı səh.11-də

Taleh Qaraşov

Lənkəranın icra başçısını belə öldürmək istəyiblər

yazısı səh.12-də

Səmkirdə gənc qızı və 31 yaşlı kişini cərəyan vurub öldürdü

Səmkirdə bədbəxt hadisə baş verib.

Hadisə rayonun Düyərli kəndində qeydə alınıb. Kənddə evlərdən birində 2008-ci il təvəllüdlü Pərvin Həbil qızı Nəsimovanı və 1993-cü il təvəllüdlü Hüseyn İsmayilovun elektrik cərəyanı vuraraq öldürüb.

Yumurta bahalaşmayıb, ucuzlaşıb

Sosial şəbəkələrdə yumurtanın qiymətinin bahalaşması ilə bağlı paylaşımalar edilib. Yumurtanın bəzi mağazalarda 23-25 qəpiyə satıldığı deyilir.

Məsələ ilə bağlı Modern.az-a danışan "Azərbaycan Quş ətli, Yumurta İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyası" İctimai Birliyinin sədri Mürvət Həsənlı bildirib ki, yumurtanın qiymətinin bahalaşması barədə xəbərlər doğru deyil, əksinə, qiymətdə enmə var.

"Keçən ille müqayisədə yumurta 3-4 qəpik ucuz satılır. Hazırda yumurtanın toptansatış qiyməti 12-13-14 qəpik aralığındadır. Yumurta mağazalarda da 14 qəpiyə satılır. Hansısa boşboğazlar yumurtanın qiymətinin qalxdığı ilə bağlı məlumatlar yayır. Yumurtanın qiymətini qaldırmaq mümkün deyil", - o qeyd edib.

Vəzifəli şəxsin ölkədən çıxışına qadağa qoyula bilər

Zaqatala melioservis idarəsinin rəisi İdris Qurbanov barədə məhkəməyə müraciət olunub.

Modern.az-ın məlumatına görə, onun ölkədən çıxışına qadağa qoyula bilər.

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin 13 sayılı Ərazi Vergilər İdarəsi İdris Qurbanovun ölkədən çıxışına qadağa qoyulmasını tələb edib. İşə Bakı Kommersiya Məhkəməsinə hakim Nəriman Əhmədovun sədrliyi ilə baxılacaq.

Qeyd edək ki, vergi ödəyicisi vergi öhdəliyini Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə yerinə yetirmədikdə, hesablanmış vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının ödənilməsinə təmin etmək üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı fiziki şəxslərin və ya hüquqi şəxslərin icra orqanının rəhbərinin ölkədən getmək hüququnun müvəqqəti məhdudlaşdırılması barədə məhkəməyə müraciət etmək hüququna malikdir.

Toy karvanında avtoxuliqanlıq: 500 manat cərimə edildilər

DİN-in Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin YPX Alayının əməkdaşları toy karvanında avtoxuliqanlıq əməli törədərək sosial şəbəkədə yayımlayan sürücülər barədə qanuna müvafiq tədbirlər görüb.

Bu barədə BDYPI-dən bildirilib.

Belə ki, Xaçmaz rayon sakinləri Rəvan Osmanlı və Fuad Mirzəyev Gəndob-Yalama yolunda toy karvanında hərəkət edərkən sosial şəbəkədə canlı yayım açaraq ictimai qaydanı nümayişkarana şəkildə pozub digər hərəkət iştirakçıları üçün qəza şəraiti yaratmaqla avtoxuliqanlıq ediblər.

Faktla bağlı aparılan araşdırmanın nəticələrinə əsasən müvafiq protokollar tərtib edilərək baxılması üçün məhkəməyə göndərilib. Məhkəmənin qərarı ilə hər iki şəxs sürücülük hüququ məhdudlaşdırılmaqla beş yüz manat məbləğində cərimə edilib.

"Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi toy karvanına qoşulan sürücülərin digər hərəkət iştirakçılarına münasibətdə heç bir üstünlüyə malik olmadıqlarını bir daha xatırladı və yeni ailə quran gənclərin sevincinə şərik olmaq adı altında sui-istifadə hallarına yol verən sürücülərə qarşı qanunvericiliyə uyğun daha kəşərli tədbirlərin görülməyini bildirir", məlumatda deyilir.

COP29-a gələn qonaqlardan koronavirus testi götürüləcək?

BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) gələn qonaqlardan koronavirus testi götürülməyəcək.

Bunu "Report"a səhiyyə nazirinin müavini Nadir Zeynalov deyib.

COVID-19 pandemiyasının

da əldə edilən təcrübələrdən söz açan nazir müavini qeyd edib ki, Azərbaycanda Beynəlxalq Tibbi-Sanitariya Qaydaları tətbiq olunur: "2005-ci ildə qəbul edilən bu qaydalar COVID-19 pandemiyası zamanı sınaqdan keçirildi. Azərbaycan da bu qaydalar çərçivəsində tədbirlər gördü. Artıq gələcək-

də belə hallar yaşansa, atılacaq addımların müəyyənləşdirilməsi və təhlükəsizliyin təmini daha asan olacaq".

Qeyd edək ki, bu il noyabrın 11-22-də Bakıda keçiriləcək COP29 konfransına müxtəlif ölkələrdən minlərlə ziyarətçinin səfər edəcəyi gözlənilir.

Məktəblərdə metal axtaran cihazlar tətbiq olunur?

"Məktəblərdə hüquq-mühafizə orqanları ilə birlikdə yuxarı sinif şagirdləri və valideynlərlə mütəmadi görüşlər keçirilir".

Bunu Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Eşqi Bağırov 1 illik fəaliyyətinə dair keçirilən "Hesabat Brifinqi" zamanı jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən deyib.

O qeyd edib ki, məqsəd məktəblilərin cinayət əməllərindən uzaqlaşdırılmasıdır: "Xüsusən də oğlanlar arasında görüşlərin keçirilməsinə əhəmiyyət veririk. Amma məktəblərdə üstünlükdə soyuq silah gəzdirən şagirdləri aşkarlamaq üçün metal detektorları almaq kimi bir plan yoxdur", - deyir o qeyd edib.

COP29 vaxtı kafe-restoranlar bağlanacaq?

"COP29-la bağlı müxtəlif mağaza, restoran, gözəllik salonları və digər bu kimi işə obyektlərinin fəaliyyəti ilə bağlı hansısa məhdudiyyət nəzərdə tutulmayıb və bu səbəbdən onların iş rejimində hansısa dəyişikliklərin olması gözlənilmir".

Bunu APA-ya açıqlamasında COP29 Əməliyyat Şirkətinin Koordinasiya Şurasının üzvü Ayan Nəcəf deyib.

O, eyni zamanda qeyd edib ki, Bakıda İqlim fəaliyyəti üzrə Dünya Liderlərinin Sammitinin keçirildiyi 12-13 noyabr tarixlərində bəzi yollarda məhdudiyyətlər tətbiq olunacaq: "Həmin tarixlərdə işə gedən vətəndaşları çətinlik yaşanmasın deyə, daha çox ictimai nəqliyyatdan, xüsusən yeraltı nəqliyyatdan istifadə etməyə çağırırıq".

Kəlbəcərdə "İstisu" sanatoriyası yenidən qurulur

Kəlbəcər şəhərində "İstisu" sanatoriyasının yenidən qurulması ilə bağlı işlər aparılır.

"Report" xəbər verir ki, bunu Prezidentin Kəlbəcər rayonundakı xüsusi nümayəndəsi Bəşir Hacıyev Şuşada keçirilən "Azərbaycan Sağlamlıq Turizm Konfransı: İnkişaf imkanları" adlı tədbirdə bildirib.

Bundan başqa, o deyib ki, şəhərdə 224 mənzildən ibarət binalar inşa olunur.

O, həmçinin Toğana-İ-Kəlbəcər-İstisu yolunda da işlərin davam etdiyini bildirib: "Növbəti ildə bu yolun yekunlaşması nəzərdə tutulub. Uzunluğu 82 kilometr olan yolun əhəmiyyəti böyükdür. Bundan əlavə, İstisu qəsəbəsinin layihələndirilməsinə başlanılıb".

B.Hacıyev çıxışında Kəlbəcərin zəngin turizm potensialı haqqında məlumat verərək, Qarabağda beynəlxalq standartlara malik 3 hava limanının olmasının gələcəkdə Kəlbəcəre xarici turistlərin gəlməsinə şərait yaradacağını vurğulayıb.

Şagirdlərin elektron yerdəyışməsinin vaxtı açıqlandı

Noyabrın 1-i saat 11:00-da 2-11-ci sinif şagirdlərinin elektron yerdəyışməsi prosesinə start veriləcək.

"Report" xəbər verir ki, bunu Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin (MÜTDA) direktoru Eşqi Bağırov keçirdiyi hesabat brifinqində deyib.

Onun sözlərinə görə, şagirdlərin yerdəyışməsi prosesi www.sy.edu.az portalı vasitəsilə həyata keçiriləcək.

Eyni zamanda müxtəlif səbəblərdən 10-cu siniflərə qeydiyyat üçün gecikən şagirdlər 1 noyabr - 1 dekabr arasında ümumi təhsil müəssisələrinə qəbul üçün sy.edu.az vasitəsilə müraciət edə bilərlər.

Məktəbəhazırlıq qrupları və 1-ci siniflərin yerdəyışməsi prosesi isə 25 noyabr saat 11:00-dan etibarən aktiv ediləcək.

Şagirdlərin elektron yerdəyışməsi sistemində 2024-2025-ci tədris ilində tətbiq edilən yeniliyə əsasən istifadəçilərin fərdi məlumatlarının təhlükəsizliyinin artırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası vətəndaşları və ölkə ərazisində müvəqqəti və daimi yaşama icazəsi olan xarici ölkə vətəndaşlarının şəxsi kabinetə "istifadəçi adı və şifrə" ilə daxil olması məhdudlaşdırılacaq. Şəxsi kabinetə giriş yalnız Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi tərəfindən təmin edilən Vahid Giriş Sistemi ("Digital Login") ilə həyata keçiriləcək. Vətəndaşların tətbiq edilən yeniliklə tanış olması məqsədilə 31 oktyabr saat 15:00-dan etibarən sy.edu.az saytında şəxsi kabinet yaratmaq və mövcud kabinetə "Digital Login" vasitəsilə daxil olmaq funksiyası aktiv ediləcək.

Son günlər xarici iqtisadi fəaliyyətlə məşğul olan bəzi sahibkarlıq subyektləri tərəfindən müvafiq valyutada olan pul vəsaitləri Azərbaycana qaytarılmadığına görə bir neçə cinayət işləri başlayıb.

Bildirilir ki, hüquqi şəxslərlə xarici ölkələrdəki şirkətlər arasında alqı-satqıya dair müxtəlif vaxtlarda müqavilələrin bağlanması və həmin fəaliyyət nəticəsində əldə olunan külli miqdarda gəlirlərin ölkəmizdə müvəkkil edilmiş bank hesablarına qaytarılmamasına əsaslı şübhələr müəyyən edildiyindən bir sıra vəzifəli şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Cinayət işi üzrə "Fruit Yard" və "Fruit City Group" MMC-ləri tərəfindən ümumilikdə 18,5 milyon ABŞ dollarından artıq pul vəsaitin (müvafiq dövrün məzənnəsi ilə 31,5 milyon manatdan artıq) Azərbaycan Respublikasında müvəkkil edilmiş bankın hesabına qaytarılmaması müəyyən edildiyindən Anar Süleymanov barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

"EA-Fruits" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti tərəfindən ümumilikdə 30,4 milyon ABŞ dollarından artıq pul vəsaitinin (müvafiq dövrün məzənnəsi ilə 51,8 milyon manatdan artıq) qaytarılmamasına görə Adil Məmmədov barəsində də həbs qərarı verilib.

"ART GREEN" MMC tərəfindən ümumilikdə 1,3 milyon ABŞ dollarından artıq məbləğdə pul vəsaitini (müvafiq dövrün məzənnəsi ilə 2,2 milyon manatdan artıq) müvəkkil edilmiş bankın hesabına qaytarılmamasına görə də daha üç sahibkar haqda polisın nəzarəti altına vermə qətimkan tədbiri seçilib.

Hazırda Dövlət Gömrük Komitəsindən daxil olmuş digər bu kateqoriya materialları üzrə, yəni mal və məhsul ixrac etməklə əldə edilən pul vəsaitinin Azərbaycana qaytarılmamasına görə prokurorluq orqanlarında istintaq aparılır. Yada salmaq ki, ötən ay başqa bir şirkətlə bağlı analoji hal baş vermişdi. "Diamond Motors"un ölkədən külli miqdarda pul çıxarıldığı iddiası var idi. Belə ki, "Mitsubishi Motors" MMC-nin Azərbaycanda rəsmi dileri olan "Diamond Motors"la bağlı növbəti dəfə cərimə protokolu tərtib edilib. "Diamond Motors"un İnzibati Xətlər Məcəlləsinin iqtisadi fəaliyyət qaydaları əleyhinə olan 430.4-cü maddəsinə pozduğu məlum olub. Maddəyə əsasən, avans yo-

lu ilə ödənilmiş valyuta vəsaitinin müqabilində müəyyən edilmiş müddətlərdə müvafiq mallar idxal edilmədikdə, işlər görülmədikdə və ya xidmətlər göstərilmədikdə ödənilmiş valyuta vəsaitinin xaricdən geri qaytarılmamasına görə vəzifəli şəxslər inzi-

Bundan başqa, 10 min ABŞ dolları ekvivalentinə dək olan nağd xarici valyutayı, habelə xarici valyutada qiymətli kağızları gömrük orqanında şifahi formada bəyan etməklə Azərbaycan dan çıxarıla bilər. Həmçinin 10 min ABŞ dolları ekviva-

köçürür və iki il müddətində mövcud qanunvericiliyə görə ya aldığı mal, xidmət Azərbaycana daxil olmalıdır və gömrük sənədlərini banklara təqdim etməlidir. İki il ərzində mal gəlmirsə, pulu qaytarmalıdır. Qaytarmırsa, deməli, pozuntu var.

Sahibkarlar milyonları ölkədən niyə qaçırır?

Ekspert deyir ki, bir çox hallarda Azərbaycandan çıxarılan pullar elə dövlət məmurlarının olur...

bati xətanın bilavasitə obyekt olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin on faizindən iyirmi faizindək məbləğdə, hüquqi şəxslər inzibati xətanın obyekt olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin iyirmi faizindən otuz faizindək məbləğdə cərimə edilir.

Sahibkarlar ölkədən qaçırdıqları pulları harada saxlayır? Niyə bu pulları ölkəyə qaytarmaq istəmirlər?

Qeyd etmək yerinə düşər ki, ötən il xarici valyutada qiymətli kağızların Azərbaycana gətirilməsi və ölkədən çıxarılması halları müəyyənləşdirilib. Bununla bağlı Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) İdarə Heyəti "Rezidentlər və qeyri-rezidentlər tərəfindən xarici valyutanın Azərbaycana gətirilməsi və çıxarılması Qaydaları"nın təsdiq edilməsi barədə 2016-cı il 3 mart tarixli qərarına dəyişikliyi təsdiq edib.

Dəyişikliklərə əsasən, rezident və qeyri-rezident fiziki və hüquqi şəxslər xarici valyuta ilə yanaşı, xarici valyutada qiymətli kağızları da nominal məbləğindən asılı olmayaraq gömrük prosedurlarına əməl etməklə məhdudiyyət olmadan Azərbaycan Respublikasına gətirə bilərlər.

lentindən çox olan xarici valyutada qiymətli kağızların əvvəllər Azərbaycan Respublikasına gətirilməsini təsdiq edən gömrük sənədlərini və yazılı formada bəyannaməni gömrük orqanına təqdim etməklə ölkədən çıxarıla bilər.

Xarici valyutada olan qiymətli kağızlarla bağlı bu qaydaların tələbləri çeklərə və digər ödəniş sənədlərinə də şamil edilir.

Hüquqşünas, bank məsələləri üzrə mütəxəssis Əkrəm Həsənov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"la fikrini bölüşüb: "Burada söhbət Cinayət Məcəlləsinin 208-ci maddəsindən - xarici valyuta vəsaitlərini xaricdən qaytarılmamasından gedir. Əgər məbləğ xeyli miqdardadırsa, 20 min manatdan yuxarı olanda 3 ilədək azadlıqdan məhrumetmə olacaq, külli miqdardadırsa, yəni 30 mindən yuxarıdırsa, 3 ildən 5 ilədək azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulur. Onu da xatırladım ki, 20 min manata qədər inzibati xəta sayılır, məbləğ 20 min manatdan yuxarıdırsa, bu artıq cinayət sayılır. Tutaq ki, sahibkar bir xarici şirkətlə hər hansı bir müqavilə bağlayır, Azərbaycan bankına pulu

Bunu da ayırd etmək lazımdır. Bəzən sahibkar bunu qəsdən etmir. Tutaq ki, mən sahibkaram, xaricdən mal sifariş vermişəm. Malı oradakı xarici şirkət göndərmədi, mənə aldatdı. Bu halda mənim günahım yoxdur. Cinayət Məcəlləsində məqsəd odur ki, sahibkarlar Azərbaycandakı valyutanı qanunsuz şəkildə çıxarsınlar. Amma niyyətim o olmayıb, kimsə mənə qarşı dələduzluq edib. Təəssüf ki, Azərbaycanda bu məsələlər diqqətlə araşdırılmır. Amma bir sıra hallarda sahibkarlar bunu bilə-bilə, qəsdən edirlər, pulu Azərbaycandan çıxarırlar. Pulu harada saxlayırlar, o ölkələrdə ki, orada vergi azdır, "ofşor"dadır. Bir çox hallarda Azərbaycandan çıxarılan o pullar elə dövlət məmurlarının pulu olur. Bu yolla pullarını xaricə çıxarırlar. Guya orada ev, villa alırlar. Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı problemlər çoxdur, amma bu haqq qazan-dırmır ki, ölkədən pulu qanunsuz çıxarsan. Söhbət qanunsuz əldə edilən vəsaitdən gedir. Bir çox hallarda qanunsuz, korrupsiya, rüşvətlə əldə edilən pulları ölkədən çıxarırlar".

☐ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Milli Məclisdə ucuz araqlar müzakirəsi

"Minimum qiymət bazar iqtisadiyyatına, istehlak bazasına müdaxilə deyil. Burada dövlət qiymət müəyyənləşdirmir. Həmçinin, bazar prinsiplərinə müdaxilə olunmur".

Bunu Milli Məclisin oktyabrın 29-da keçirilən iclasında parlamentin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri, deputat Azər Əmiraslanov "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Qanuna təklif olunan dəyişikliyin müzakirəsi zamanı deyib.

O söyləyib ki, hər bir məhsulun qiyməti maya dəyərindən formalaşır.

Komitə sədri bildirib ki, bazarda 2-3 manata araq məhsulları satılır: "Halbuki 1 litr araq üçün dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş aksiz vergisi 4,8 manatdır. Necə ola bilər ki, 4,8 manatlıq aksiz vergisi olan məhsul bazarda 2 manata satılır. Burada vergidən yayınma halı var. Minimum qiymətdə 4,8 manat müəyyən edilmiş olur. Qiymət və keyfiyyət arasında əlaqə bununla bağlıdır".

Azərbaycan müharibə gedən ölkələrlə nə qədər ticarət edib?

Azərbaycanın müharibə gedən ölkələrlə bu ilin yanvar-sentyabr ayları üzrə ticarət dövriyyəsinin həcmi açıqlanıb.

Bu barədə İqtisadiyyat.az Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumat əldə edib.

- Ukrayna.

Bu ilin 9 ayında Azərbaycanla Ukraynanın ticarət dövriyyəsi 342,8 milyon dollar olub. Bu, ötən ilin analoji dövrünə nisbətən 38,7% çoxdur.

- Rusiya.

Hesabat dövründə Azərbaycanın Rusiya ilə ticarət həcmi 3,4 milyard dollar təşkil edib ki, bu da ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 11,6% çoxdur.

- İsrail.

Cari ilin 9 ayında Azərbaycanla İsrailin ticarəti 1,4 milyard dollar olub. Bu göstərici illik müqayisədə 26,6% çoxdur.

- Fələstin.

Bu dövrdə Azərbaycanla Fələstinin ticarət dövriyyəsi 1,1 milyon dollar təşkil edib ki, bu da 2023-cü ilin eyni dövrünə nisbətən 77,2% çoxdur.

- İran.

Bu ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkənin İranla ticarət həcmi 403,2 milyon dollar olub ki, bu da illik müqayisədə 31,4% çoxdur.

- Livan.

Cari ilin 9 ayında Azərbaycan Livanla 2 milyon dollarlıq ticarət aparıb. Bu, ötən ilin eyni aylarına nisbətən 96% çoxdur.

Son günlər xarici iqtisadi fəaliyyətlə məşğul olan bəzi sahibkarlıq subyektləri tərəfindən müvafiq valyutada olan pul vəsaitləri Azərbaycana qaytarılmadığına görə bir neçə cinayət işləri başlayıb.

Bildirilir ki, hüquqi şəxslərlə xarici ölkələrdəki şirkətlər arasında alqı-satqıya dair müxtəlif vaxtlarda müqavilələrin bağlanması və həmin fəaliyyət nəticəsində əldə olunan külli miqdarda gəlirlərin ölkəmizdə müvəkkil edilmiş bank hesablarına qaytarılmamasına əsaslı şübhələr müəyyən edildiyindən bir sıra vəzifəli şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Cinayət işi üzrə "Fruit Yard" və "Fruit City Group" MMC-ləri tərəfindən ümumilikdə 18,5 milyon ABŞ dollarından artıq pul vəsaitin (müvafiq dövrün məzənnəsi ilə 31,5 milyon manatdan artıq) Azərbaycan Respublikasında müvəkkil edilmiş bankın hesabına qaytarılmaması müəyyən edildiyindən Anar Süleymanov barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

"EA-Fruits" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti tərəfindən ümumilikdə 30,4 milyon ABŞ dollarından artıq pul vəsaitinin (müvafiq dövrün məzənnəsi ilə 51,8 milyon manatdan artıq) qaytarılmamasına görə Adil Məmmədov barəsində də həbs qərarı verilib.

"ART GREEN" MMC tərəfindən ümumilikdə 1,3 milyon ABŞ dollarından artıq məbləğdə pul vəsaitini (müvafiq dövrün məzənnəsi ilə 2,2 milyon manatdan artıq) müvəkkil edilmiş bankın hesabına qaytarılmamasına görə də daha üç sahibkar haqda polisın nəzarəti altına vermə qətimkan tədbiri seçilib.

Hazırda Dövlət Gömrük Komitəsindən daxil olmuş digər bu kateqoriya materialları üzrə, yəni mal və məhsul ixrac etməklə əldə edilən pul vəsaitinin Azərbaycana qaytarılmamasına görə prokurorluq orqanlarında istintaq aparılır. Yada salaq ki, ötən ay başqa bir şirkətlə bağlı analoji hal baş vermişdi. "Diamond Motors"un ölkədən külli miqdarda pul çıxarıldığı iddiası var idi. Belə ki, "Mitsubishi Motors" MMC-nin Azərbaycanda rəsmi dileri olan "Diamond Motors"la bağlı növbəti dəfə cərimə protokolu tərtib edilib. "Diamond Motors"un İnzibati Xətlər Məcəlləsinin iqtisadi fəaliyyət qaydaları əleyhinə olan 430,4-cü maddəsinə pozduğu məlum olub. Maddəyə əsasən, avans yo-

lu ilə ödənilmiş valyuta vəsaitinin müqabilində müəyyən edilmiş müddətlərdə müvafiq mallar idxal edilmədikdə, işlər görülmədikdə və ya xidmətlər göstərilmədikdə ödənilmiş valyuta vəsaitinin xaricdən geri qaytarılmamasına görə vəzifəli şəxslər inzi-

Bundan başqa, 10 min ABŞ dolları ekvivalentinə dək olan nağd xarici valyutayı, habelə xarici valyutada qiymətli kağızları gömrük orqanında şifahi formada bəyan etməklə Azərbaycan dan çıxarıla bilər. Həmçinin 10 min ABŞ dolları ekviva-

köçürür və iki il müddətində mövcud qanunvericiliyə görə ya aldığı mal, xidmət Azərbaycana daxil olmalıdır və gömrük sənədlərini banklara təqdim etməlidir. İki il ərzində mal gəlmirsə, pulu qaytarmalıdır. Qaytarmırsa, deməli, pozuntu var.

Sahibkarlar milyonları ölkədən niyə qaçırır?

Ekspert deyir ki, bir çox hallarda Azərbaycandan çıxarılan pullar elə dövlət məmurlarının olur...

bati xətanın bilavasitə obyektə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin on faizindən iyirmi faizindək məbləğdə, hüquqi şəxslər inzibati xətanın obyektə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin iyirmi faizindən otuz faizindək məbləğdə cərimə edilir.

Sahibkarlar ölkədən qaçırdıqları pulları harada saxlayır? Niyə bu pulları ölkəyə qaytarmaq istəmirlər?

Qeyd etmək yerinə düşər ki, ötən il xarici valyutada qiymətli kağızların Azərbaycanla gətirilməsi və ölkədən çıxarılması halları müəyyənləşdirilib. Bununla bağlı Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) İdarə Heyəti "Rezidentlər və qeyri-rezidentlər tərəfindən xarici valyutanın Azərbaycana gətirilməsi və çıxarılması Qaydaları"nın təsdiq edilməsi barədə 2016-cı il 3 mart tarixli qərarına dəyişikliyi təsdiq edib.

Dəyişikliklərə əsasən, rezident və qeyri-rezident fiziki və hüquqi şəxslər xarici valyuta ilə yanaşı, xarici valyutada qiymətli kağızları da nominal məbləğindən asılı olmayaraq gömrük prosedurlarına əməl etməklə məhdudiyyət olmadan Azərbaycan Respublikasına gətirə bilərlər.

lentindən çox olan xarici valyutada qiymətli kağızların əvvəllər Azərbaycan Respublikasına gətirilməsini təsdiq edən gömrük sənədlərini və yazılı formada bəyannaməni gömrük orqanına təqdim etməklə ölkədən çıxarıla bilər.

Xarici valyutada olan qiymətli kağızlarla bağlı bu qaydaların tələbləri cəklərə və digər ödəniş sənədlərinə də şamil edilir.

Hüquqşünas, bank məsələləri üzrə mütəxəssis Əkrəm Həsənov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"la fikrini bölüşüb: "Burada söhbət Cinayət Məcəlləsinin 208-ci maddəsindən - xarici valyuta vəsaitlərini xaricdən qaytarılmamasından gedir. Əgər məbləğ xeyli miqdardadırsa, 20 min manatdan yuxarı olanda 3 ilədək azadlıqdan məhrumetmə olacaq, külli miqdardadırsa, yeni 30 mindən yuxarıdırsa, 3 ildən 5 ilədək azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulur. Onu da xatırladım ki, 20 min manata qədər inzibati xəta sayılır, məbləğ 20 min manatdan yuxarıdırsa, bu artıq cinayət sayılır. Tutaq ki, sahibkar bir xarici şirkətlə hər hansı bir müqavilə bağlayır, Azərbaycan bankına pulu

Bunu da ayırd etmək lazımdır. Bəzən sahibkar bunu qəsdən etmir. Tutaq ki, mən sahibkaram, xaricdən mal sifariş vermişəm. Malı oradakı xarici şirkət göndərmədi, mənə aldatdı. Bu halda mənim günahım yoxdur. Cinayət Məcəlləsində məqsəd odur ki, sahibkarlar Azərbaycandakı valyutanı qanunsuz şəkildə çıxarsınlar. Amma niyyətim o olmayıb, kimsə mənə qarşı dələduzluq edib. Təəssüf ki, Azərbaycanda bu məsələlər diqqətlə araşdırılmır. Amma bir sıra hallarda sahibkarlar bunu bilə-bilə, qəsdən edirlər, pulu Azərbaycandan çıxarırlar. Pulu harada saxlayırlar, o ölkələrdə ki, orada vergi azdır, "ofşor"dadır. Bir çox hallarda Azərbaycandan çıxarılan o pullar elə dövlət məmurlarının pulu olur. Bu yolla pullarını xaricə çıxarırlar. Guya orada ev, villa alırlar. Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı problemlər çoxdur, amma bu haqq qazan-dırmır ki, ölkədən pulu qanunsuz çıxarsan. Söhbət qanunsuz əldə edilən vəsaitdən gedir. Bir çox hallarda qanunsuz, korrupsiya, rüşvətlə əldə edilən pulları ölkədən çıxarırlar".

✎ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Milli Məclisdə ucuz araqlar müzakirəsi

"Minimum qiymət bazar iqtisadiyyatına, istehlak bazasına müdaxilə deyil. Burada dövlət qiymət müəyyənləşdirmir. Həmçinin, bazar prinsiplərinə müdaxilə olunmur".

Bunu Milli Məclisin oktyabrın 29-da keçirilən iclasında parlamentin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri, deputat Azər Əmiraslanov "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Qanuna təklif olunan dəyişikliyin müzakirəsi zamanı deyib.

O söyləyib ki, hər bir məhsulun qiyməti maya dəyərindən formalaşır.

Komitə sədri bildirib ki, bazarda 2-3 manata araq məhsulları satılır: "Halbuki 1 litr araq üçün dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş aksiz vergisi 4,8 manatdır. Necə ola bilər ki, 4,8 manatlıq aksiz vergisi olan məhsul bazarda 2 manata satılır. Burada vergidən yayınma halı var. Minimum qiymətdə 4,8 manat müəyyən edilmiş olur. Qiymət və keyfiyyət arasında əlaqə bununla bağlıdır".

Azərbaycan müharibə gedən ölkələrlə nə qədər ticarət edib?

Azərbaycanın müharibə gedən ölkələrlə bu ilin yanvar-sentyabr ayları üzrə ticarət dövriyyəsinin həcmi açıqlanıb.

Bu barədə İqtisadiyyat.az Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumat əldə edib.

- Ukrayna.

Bu ilin 9 ayında Azərbaycanla Ukraynanın ticarət dövriyyəsi 342,8 milyon dollar olub. Bu, ötən ilin analoji dövrünə nisbətən 38,7% çoxdur.

- Rusiya.

Hesabat dövründə Azərbaycanın Rusiya ilə ticarət həcmi 3,4 milyard dollar təşkil edib ki, bu da ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 11,6% çoxdur.

- İsrail.

Cari ilin 9 ayında Azərbaycanla İsrailin ticarəti 1,4 milyard dollar olub. Bu göstərici illik müqayisədə 26,6% çoxdur.

- Fələstin.

Bu dövrdə Azərbaycanla Fələstinin ticarət dövriyyəsi 1,1 milyon dollar təşkil edib ki, bu da 2023-cü ilin eyni dövrünə nisbətən 77,2% çoxdur.

- İran.

Bu ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkənin İranla ticarət həcmi 403,2 milyon dollar olub ki, bu da illik müqayisədə 31,4% çoxdur.

- Livan.

Cari ilin 9 ayında Azərbaycan Livanla 2 milyon dollarlıq ticarət aparıb. Bu, ötən ilin eyni aylarına nisbətən 96% çoxdur.

Oktyabrın 25-də Avropa Parlamenti (AP) Azərbaycanda insan haqlarının vəziyyəti ilə bağlı növbəti dəfə qərarlı qətnamə qəbul etdi. Qətnamədə bir sıra absurd tələblər irəli sürülüb. Məsələn, qeyd olunub ki, COP29-un Bakıda keçirilməsi ləğv edilsin, Azərbaycanla Aİ arasında enerji sahəsində imzalanan Strateji Tərəfdaşlıq memorandumundan imtina edilsin, Azərbaycandan tələb edilib ki, “işğal olunmuş Ermənistan torpaqlarından çıxsın”.

Ədalətsiz qətnaməyə 453 deputatın səs verməsi bu qurumun Azərbaycana münasibətdə əvvəlki qərarını nə dərəcədə saxladığını göstərir. AP-nin qərarlı qətnaməsinə etiraz olaraq Av-

Avropa İttifaqı Azərbaycanın notasına susur

Avropa Parlamentinin sonuncu qətnaməsi ilə bağlı Bakının səfirə təqdim etdiyi etiraza Brüssel reaksiya verməyə tələsmir - analitiklər səbəbləri açıqladı

ropa İttifaqının (Aİ) Azərbaycandakı səfiri Peter Mixalko Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb. XİN-də səfirə Avropa Parlamenti tərəfindən qəbul edilmiş qətnamə, eləcə də bu qurumda baş tutmuş müzakirələr çərçivəsində Avropa komissarı tərəfindən səsləndirilən əsassız və qərarlı fikirlər qəti şəkildə pislənib və bununla bağlı qarşı tərəfə etiraz notası təqdim edilib. Lakin notaya indiyə qədər Brüsseldən reaksiya yoxdur.

Rəsmi Bakının mövqeyində Aİ-nin müxtəlif institutları vasitəsilə Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyasının davam etdirilməsinin, ölkəmizin suverenliyi və ərazi bütövlüyünə qəsd edən, onun daxili işlərinə müdaxilə edən bəyanat və addımların Ermənistanda revanşizmi təşviq etdiyi, bununla regionda sülh səylərinə xələl gətirdiyi vurğulanıb. Azərbaycanın Aİ ilə münasibətlərini beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, qarşılıqlı hörmət, bərabər hüquqluluq və ümumi fayda prinsipləri əsasında qurduğu bildirilib, qarşı tərəf də bu fundamental prinsiplərə ciddi şəkildə əməl etməyə çağırılıb. “Avropa İttifaqı tərəfin-

dən Azərbaycan Respublikasının suverenliyini və ərazi bütövlüyünü pozan, daxili işlərinə müdaxilə edən, regionda sülh və sabitliyə xələl gətirən qərarlı addımlardan çəkinilməsi tələb olunub”, - deyər məlumatda qeyd edilib.

Yada salaq ki, bir müddət əvvəl Ermənistan sərhədində Avropa İttifaqının müşahidə missiyasının Azərbaycana qarşı casusluqla məşğul olduğuna dair ittihamlarına Piter Mixalkonun narazılığından sonra da o, Azərbaycan XİN-ə çağırılmışdı. Mixalko iddia edib ki, Azərbaycanda bəzi KİV-lər Aİ-nin Ermənistanı missiyasına qarşı tamamilə əsassız ittihamlar dərc edib. O, mülki, silahsız bir missiyanın mandatının müşahidə aparmaq olduğunu vurğulayıb. Avqustda Mixalkonun Aİ-yə daxil olan ölkələrin Azərbaycandakı səfirlərinin iştirakı ilə bəzi müxalifətçilərlə görüş keçirdiyi haqda da iddialar vardı. İddialara görə, hətta Mixalko müxalifətin hazırkı fəaliyyətsizliyi məsələsinə toxunaraq, Aİ-nin Xarici İşlər və Təhlükəsizlik Siyasəti Məsələləri üzrə ali nümayəndəsi Cozef Borrel yaranmış vəziyyətdən ciddi narazılığını

onların diqqətinə çatdırıb. İndi də növbəti qətnaməyə görə Mixalkoya nota təqdim olunub, amma Aİ münasibət bildirmir. Görəsən, Avroparlamentin qərarlı qətnamələrinin Aİ ilə münasibətlərə hansı mənfi təsirləri var?

Onu da deyək ki, Prezident İlham Əliyev bir neçə gün əvvəl Belçikanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Julyen de Freponin etimadnaməsini qəbul edərkən belə bir məqamda da toxunmuşdu - Avropa İttifaqı əvvəllər olduğu kimi Ermənistan-Azərbaycan sülh məsələsində neytrallıq saxlamalıdır: “Əfsus ki, Brüsseldə, Avropa İttifaqının mənzil qərargahında bəziləri tərəfkeşlik edirlər. Bu, qeyri-məhsuldar bir mövqedir, yalnız etimadsızlıq yaradır və Avropa İttifaqını normallaşma prosesindən təcrid edir”.

Qərb təsisatları ilə Bakının gətdikcə daha da gərginləşən münasibətlərini “Yeni Müsavat”-a şərh edən **Strateji Planlaşdırma və Araşdırmalar İnstitutunun rəhbəri Azad Məsiyevin** bildirdiyinə görə, Avropa Birliyi global siyasətdə artıq müstəqil deyil və Birləşmiş Ştatların bir filialına çevrilməkdədir. Siyasi analiti-

kin fikrincə, ABŞ-dan hansı təlimatlar gəlsə, Brüsseldə dərhal icra olunur. “Xatırladıram ki, az əvvəl konqresmenlərin Blinkenə müraciəti olmuşdu və Bakıya qarşı tələblər səsləndirilmişdi. Bunun ardınca çox keçmədən Avropa Parlamenti məlum qətnaməni qəbul etdi. Yeni sifarişçi Vaşinqtondur, icraçı Avropa təsisatları...”, - deyər A.Məsiyev belə təhlil edir.

Ekspert hesab edir ki, bütün bunlar Azərbaycana olan təzyiq siyasətidir: “Avropa İttifaqı ABŞ-ın əlində alətə çevrilməməlidir. Çox təəssüf ki, Birləşmiş Ştatlar “qoca qite”nin nəhəng qurumunu istədikləri kimi idarə edirlər. Xüsusən də Ukrayna münaqişəsi Vaşinqtonun Brüsseldə siyasi təsirlərini gücləndirib. Bizə olan qərəzə gəldikdə isə tək məsələ Azərbaycan deyil, ABŞ-ın məqsədi Cənubi Qafqaz ölkələrinin hər üçünü təsir altına salmaqdır. Baxın, Gürcüstanda demokratik bir parlament seçkiləri keçirildi, 54 faiz səsle “Gürcü Arzusu” qalib gəldi, amma ATƏT, Avropa İttifaqı və ABŞ seçkilərlə bağlı mənfi rəylər açıqlayırlar. Niyə? Çünki seçki demokratik keçirilə bilər, amma nəticələri Qərbin maraqlarını ifadə et-

“Suverenliyimizə meydan oxuyurlar” - spiker

Oktyabrın 25-də Avropa Parlamenti Azərbaycanda insan haqlarının vəziyyəti ilə bağlı növbəti dəfə qərarlı qətnamə qəbul etdi. Qətnamədə bir sıra absurd tələblər irəli sürülüb. Məsələn, qeyd olunub ki, COP29-un Bakıda keçirilməsi ləğv edilsin, Azərbaycanla Aİ arasında enerji sahəsində imzalanan Strateji Tərəfdaşlıq memorandumundan imtina edilsin, Azərbaycandan tələb edilib ki, “işğal olunmuş Ermənistan torpaqlarından çıxsın”.

Ədalətsiz qətnaməyə 453 deputatın səs verməsi bu qurumun Azərbaycana münasibətdə əvvəlki qərarını nə dərəcədə saxladığını göstərir. AP-nin qərarlı qətnaməsinə etiraz olaraq Avropa İttifaqının Azərbaycandakı səfiri Peter Mixalko Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb. XİN-də səfirə Avropa Parlamenti tərəfindən qəbul edilmiş qətnamə, eləcə də bu qurumda baş tutmuş müzakirələr çərçivəsində Avropa Komissarı tərəfindən səsləndirilən əsassız və qərarlı fikirlər qəti şəkildə pislənib və bununla bağlı qarşı tərəfə etiraz notası təqdim edilib.

“Avropa Parlamentində Azərbaycanı hədəf alan növbəti siyasi aksiya təşkil olunub, ölkəmizə qarşı böhtanlar, yalan və saxta məlumatlar üzərində qurulan qərarlı qətnamə qəbul edilib. Avropa Parlamentinin Azərbaycana qarşı düşmənçilik və qarayaxma kampaniyası aparan qara qüvvələrin əlində alətə çevrilməsi təəssüf doğurur”. Bu sözləri Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova parlamentin oktyabrın 29-da keçirilən plenar iclasında çıxışı zamanı deyib.

“Biz ölkəmizə qarşı irəli sürülən əsassız, cəfəng ittihamları, təhdid və tələbləri qətiyyətlə rədd edirik. Bu cür ədalətsiz və qeyri-obyektiv səbəblərin ortaya çıxması Cənubi Qafqaz regionunda tarixi ədalətin və beynəlxalq hüququn bərpası ilə barışa bilməyən qüvvələrin bəd niyyətlərini bir daha açıq göstərir. Hesab edirəm ki, Avropa Parlamenti bu qətnaməsi ilə nəinki bölgəmizdə tarixi və müasir realitələri qərarlı münasibət nümayiş etdirir, həm də dövlətimizin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə meydan oxuyur”, - deyər Milli Məclisin sədri vurğulayıb.

mir. Qərb hesab edir ki, ya bizimlə, ya deyilsən. Azərbaycanı qərarlı qətnamələrin də alt qatında bu çağırışlar var. Lakin rəsmi Bakı çoxqütblü iqtisadi siyasətini həyata keçirir, hazırda Avropa Birliyinin təxminən 10 dövləti ilə bu müstəvidə, yeni enerji sahəsində əməkdaşlığını genişləndirir. Sadəcə, Azərbaycanın müstəqil siyasəti Vaşinqtonu qane etmir, sözbəxan bir ölkə olmağımızı istəyir, ona görə Bakı ilə tez-tez belə toqquşmalar yaşanır”.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova Aİ-nin indiyə qədər heç bir qətnaməyə münasibət bildirmədiyini xatırladı. Onun sözlərinə görə, Brüssel AP-də qəbul edilmiş qərarları qanunverici orqanın öz işi kimi dəyərləndirir: “Avropa Parlamenti seçkilərdən sonra çoxu gözləyirdi ki, yeni tərkibin Azərbaycana münasibəti əvvəlki kimi olmayacaq. Amma yanlışdırlar və xüsusən də Fransanın, Almaniyanın Avroparlamentdə ciddi təsirləri mövcuddur. Burada erməni lobbisinin pulları da əla işləyir. Ona görə əsasən sağçı partiyalar qalib gəlsələr də, nəticə etibarilə dəyişən heç nə ol-

madı. Bu struktur konkret anti-Azərbaycan mövqedə formalaşıb. Siz oradakı deputatların çıxışlarını izləsəniz, daha qəddar münasibət görə bilərsiniz. Ölkəmizə qarşı bir nifrət püskürülür, olmanın ittihamları səslənir, ağızdan eşidilən şayiələr tribunadan səsləndirilir. Bunu deyənlər avropalı deputatlardır və hiss olunur ki, sifariş yerinə yetirirlər. Onlara verilən kağızdakı böhtanları oxuyurlar”.

Təhlilçi Aİ-nin rəsmi Bakının notasına reaksiyasını gözləmir, ən yaxşı halda Brüssel ikitərəfli əlaqələrin inkişafında maraqlı olduğunu açıqlayacaq, əlavə şərh verməyəcək: “Avroparlament isə xain yuvasıdır. Biz oradan həmişə bu xəyanəti gözləməliyik. Onlara elə gəlir ki, dedikləri doğrudur. Ancaq bu yalanların avropalı deputatlara ötürülməsində iştirak edənlər var. Onların arasında Avropadakı bəzi azərbaycanlıların da rolu az deyil. Ümumiyyətlə, gedişatdan görünür ki, biz Qərb təsisatları ilə uzunmüddətli “soyuyq müharibə”yə hazır olmalıyıq.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ Senatının və Nümayəndələr Palatasının bir qrup üzvünün dövlət katibi Entoni Blinkenə müraciət edərək COP29 ərəfəsində Azərbaycan hökumətinə bütün siyasi məhbəslərin, o cümlədən erməni separatçılarının sərbəst buraxılması üçün təzyiq göstərilməsinə çağırmasından sonra iki paytaxt arasında yaranmış gərginlik səngimir.

“Yeni Müsavat”ın analitik şöbəsi müşahidə edir ki, son həftələr ABŞ-dan Bakıya bir neçə təmsilçi gəlsə də, Azərbaycan - Vaşinqton münasibətlərində hələlik xüsusi irəliləyiş olmayıb. ABŞ prezidentinin iqlim siyasəti üzrə baş müşaviri Con Podesta isə rəsmi Bakının Dövlət Departamentində Azərbaycan hakimiyyətinə qarşı sanksiyaların tətbiq edilməsinə çağıran məktubun yazılmasına dair iddiaları təkzib edib. Prezident İlham Əliyevlə görüşdə Azərbaycanda insan haqları ilə bağlı qaldırdığı sualı cavablandıran baş məsləhətçi deyib ki, bu mövzu Vaşinqtonla Bakı arasında vaxtaşırı müzakirə olunur. Yaxı zamanda Milli Məclisin 43 deputatı da ABŞ-la iki sazişə xitam verilməsi, USAİD-in Azərbaycandakı layihələrinin dayandırılması barədə xarici işlər naziri Ceyhun Bayramova müraciət ünvanlamışdı.

Amma belə görünür ki, “yolüstə” olan Bayden administrasiyası indi də Bakıdakı səfirinə yeni təlimatlar verib. Belə ki, ABŞ-ın Bakıdakı səfiri Mark Libbi Qubad İbadoğlu ilə görüşündə Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə edib. ABŞ-ın Azərbaycandakı səfirliyinin məlumatda deyilir: “Birləşmiş Ştatlarda Azərbaycanı beynəlxalq insan haqları öhdəliklərinə əməl etməyə, doktor İbadoğluna qoyulan məhdudiyyətləri aradan qaldırmağa və haqsız yerə həbs edilənlərin hamısını azad etməyə çağırır”. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidməti İdarəsinin rəisi Ayyan Hacızadə isə görüşlə bağlı deyib ki, ABŞ-ın daxili işlərə, istintaq prosesinə və məhkəmə sisteminin müstəqilliyinə müdaxilə vasitəsi kimi insan haqları məsələlərini istifadə etmək və təhrif etmək hüququ yoxdur. O, Azərbaycanda fundamental hüquq və azadlıqların tam təmin olunduğunu bildirib.

“Eyni zamanda ABŞ-da olduğu kimi, cinayət əməllərinə görə cəza çəkən vətəndaşlar heç bir ayrı-seçkiliyə məruz qalmadan cəzaçəkmə rejimlərinin müvafiq qanunlarının tələblərinə tabedirlər”, - Ayyan Hacızadə qeyd edib. XİN rəsmisi hesab edir ki, bəzi xarici hökumətlərin və siyasətçilərin milli qanunvericilik əsasında məhkəmə tərəfindən cinayət ittihamı ilə məhkum edilmiş şəxslərin azadlığa buraxılması tələbləri onların qanunun aliliyinə sadiqliyini şübhə altına salır: “Birləşmiş Ştatlarda insan haqları məsələlərindən daxili işlərə, istintaq prosesinə və məhkəmə sisteminin müstəqilliyinə müdaxilə vasitəsi kimi istifadə etmək və təhrif etmək hüququ yoxdur. Azərbaycan da əsas hüquq və azadlıqlar

tam təmin olunub. Eyni zamanda ABŞ-da olduğu kimi, cinayət əməllərinə görə cəza çəkən vətəndaşlar heç bir ayrı-seçkiliyə yol verilmədən cəza rejimləri ilə bağlı müvafiq qanunların tələblərinə tabedirlər. Bəzi xarici hökumətlərin və siyasətçilərin siyasi üstünlükləri naminə səlahiyyətli məhkəmə tərəfindən milli qanunvericiliyə əsasən məhkum edilmiş bəzi şəxslərin azadlığa buraxılması ilə bağlı əsassız tələblər qanunun aliliyinə həqiqi sadiqliyi şübhə altına alır”.

lib: “Səfirin yalnız onunla görüşməsi və Azərbaycan hökumətinə çağırış etməsi isə başadüşülən deyil. Səfirlik diplomatik korpusdur və funksiyası bundan ibarət deyil. Təbii ki, COP29 yaxınlaşdıqca, biz Qərb dövlətlərindən hələ bir çox belə addımlar görcəyik, ona görə təəccüblənmək lazım deyil”.

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyev qeyd etdi ki, ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşması,

Çünki bu şəxs “907-ci düzəliş”in müəlliflərindən biridir və heç zaman Azərbaycana münasibətdə obyektiv ola bilməzdi”.

Prezidentliyə keçmiş namizəd, siyasi şərhçi Fuad Əliyev isə hesab edir ki, səfir Mark Libbi özünü müxalifət partiyasının üzvü kimi aparır: “Qubad İbadoğlu ilə bağlı məhkəmə öz qərarını verib. Birləşmiş Ştatlarda səfirin dili ilə iqtidara çağırış etməsinə ehtiyac yoxdur. Təkcə Vaşinqton deyil, Avropa İttifaqı, Avropa Parla-

ABŞ-ın Bakıdakı səfirinə Vaşinqtondan yeni təlimat

Dövlət Departamenti indi də səfir Mark Libbini danışıdır; görünən mənzərə budur ki, Vaşinqton Azərbaycanla münasibətləri normalaşdırmaq niyyətində deyil, əks halda, kongresmenlərin əsassız tələblərini səfir də təkrarlamazdı

Görünən mənzərə budur ki, Vaşinqton Azərbaycanla münasibətləri normalaşdırmaq niyyətində deyil, əks halda, kongresmenlərin əsassız tələblərini indi Bakıdakı səfiri də təkrarlamazdı... Bəs vəziyyətin bundan sonrakı inkişafını ekspertlər necə görür?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”a açıqladı ki, Bayden administrasiyası son günə qədər Azərbaycana qarşı münasibətindən əl çəkmədi: “Artıq Bayden səssizcə də iştirak edib, təxminən bir həftə sonra yeni prezident məlum olacaq, amma Ağ Ev Bakıdan əl çəkmir ki, çəkmir... Azərbaycan heç zaman Birləşmiş Ştatlara tərəfdarlığına qorlamaq istəməyib, lakin bu 5 il ərzində Bayden Amerikası eləmədiyi pislik qalmadı. Ən ziddiyyətli nüans budur ki, gah müşavirini, gah köməkçisini göndərir, gah da səfir, yaxud kongresmenlər vasitəsi ilə daxili siyasətimizə burunu soxur”. Hüquq müdafiəçisi əlavə etdi ki, Q.İbadoğlu ilə bağlı məhkəmə qərar çıxarılıb və ev dustaqlığına buraxı-

Vaşinqtonun işlərimizə qarışmaması 5 noyabr seçkilərinin nəticələrindən asılı olacaq: “Əgər Harris qalib gələcəksə, yenə də ermənipərəst siyasət davam edəcək. Respublikaçı Tramp isə Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə etməyəcək, bundan əvvəl prezident olduğu dövrü də xatırlaya bilərik. Bayden komandasının səsləndirdiyi çağırışlar isə bəhanədir. Azərbaycana təzyiq göstərmək üçün bu görüşlər təşkil olunur. Sadəcə, Libbi prosesin tərkib hissəsidir, bir mərkəzdən idarə olunur”. **E.Mehdiyev vurğuladı ki, rəsmi Bakı səfir Libbinin açıqlamasına görə Vaşinqtona etiraz məktubu göndərməlidir:** “ABŞ özünü tərəfdar ölkə kimi aparmır. Bu, qarşılıqlı əməkdaşlıq prinsiplərinə zidd fəaliyyətdir. Bir ölkə başqa ölkədə müxalifətin hamısı kimi davranma bilməz. Biz ABŞ-dan hörmət tələb edirik. Təəssüflər olsun ki, Amerika həm daxili siyasətdə, həm Qarabağ məsələsində, həm də erməni mövzusunda anti-Azərbaycan mövqedədir. Biz onlardan ədalətli yanaşma görə bilmədik və Bayden hakimiyyətini belə yada salacağıq.

menti, Fransa Azərbaycana total hücumla keçib. Biz bu çirkin kampaniyanın nədən qaynaqlandığını yaxşı görə bilərik. Azərbaycan nə zaman mötəbər tədbirlərə ev sahibliyi edərsə, Qərb təsisatları bəyanatlar verməyə, qətnamələr qəbul etməyə başlayırlar. Azərbaycan heç bir dövlətin işinə qarışmır və ona da adekvat münasibət sərgilənməsini tələb edir. Ancaq son dövrlərdə Blinkenin zəngi, Baydenin məktubu, onun nümayəndələrinin ölkəmizə səfərinə baxmayaraq, göründüyü kimi, ikibaşlı siyasət davam etməkdədir”. **F.Əliyevin fikrincə, bu siyasi təzyiqlərin arxasında xain planlar və çirkin niyyətlər dayanır:** “Məqsəd Azərbaycana nifrət yaratmaq, dövləti dünya ələmində qorxunc bir yer kimi göstərmək, guya burada hər şeyin pis olduğunu servis etməkdir. Bu da xəbərlərdən, paxılıqdan, Azərbaycanın Qarabağdakı tam qələbəsinə olan kin-küdurətdən, qısqıncılıqdan irəliləyir. Əgər COP29 İrəvanda keçirilseydi, yenə də Baydenin komandası bizim üstümüzdə gəlməyə bəhanə tapacaqdı”.

Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”

Prezident İlham Əliyevdən Ərdoğanə təbrik

“Sarsılmaz qardaşlığımızdan böyük fərəh hissi duyuruq”

Prezident İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanə təbrik məktubu göndərib.

Məktubda deyilir:

“Hörmətli cənab Prezident,

Əziz Qardaşım!

29 Oktyabr - Respublika Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda qardaş Türkiyə xalqına şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı yetirməkdən məmnunluq duyuram.

Fəxrlə qeyd etmək istərdim ki, Türkiyə Respublikası tarixinin ikinci yüzilliyinə siyasi, iqtisadi, hərbi və digər hər bir cəhətdən qüdrətli, qabaqcıl və sabit, beynəlxalq aləmdə yüksək nüfuz və etimad qazanmış, global məsələlərdə söz sahibi olan güclü ölkə olaraq qədəm basmışdır. Bütün bu möhtəşəm nailiyyətlərin əldə olunması məhz Sizin uzaqqörən və müdrik rəhbərliyiniz altında aparılan siyasət və gərgin əməyiniz nəticəsində mümkün olmuşdur.

Dünyada güc mərkəzinə çevrilmiş qüdrətli Türkiyənin bütün uğurları bizi də öz uğurlarımız qədər sevindirir və ruhlandırır. Bu gün Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin ən yüksək zirvədə olmasından, sarsılmaz qardaşlığımızdan böyük fərəh hissi duyuruq. Dinamik və fəal inkişaf edən, regional əməkdaşlığın onurğa sütununu təşkil edən müstəsna dövlətlərarası əlaqələrimiz bölgədə inkişafa, sülhə və təhlükəsizliyə böyük töhfə verməklə yanaşı bütün Avrasiya üçün önəmli amil rolunu oynayır.

İnanıram ki, ortaq tariximizdən, zəngin milli-mənəvi dəyərlərimizdən, xalqlarımızın qardaşlığı və birliyindən güc alan Azərbaycan-Türkiyə strateji müttəfiqliyi bundan sonra da birgə səylərimizlə “Bir millət - iki dövlət” prinsipinə uyğun olaraq daha da dərinləşəcək və möhkəmlənəcəkdir.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, ali dövləti fəaliyyətinizdə müvəffəqiyyətlər, qardaş Türkiyə Respublikasına və xalqına daim əmin-amanlıq, rifah və firavanlıq arzulayıram”.

“Bölgədə və dünyada ədalət və inkişaf beşiği olan Türkiyə habelə regionda və beynəlxalq müstəvidə təkrarı olmayan Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı əbədi olaraq yaşayacaq”.

Bu barədə isə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin 29 oktyabr - Türkiyənin Cümhuriyyət Günü ilə bağlı X hesabatı paylaşımında yazılıb.

“29 oktyabr - müttəfiq Türkiyə Respublikasının Cümhuriyyət Günündə qardaş ölkəmizin əsasının qoyulmasının 101-ci ildönümünü qeyd edirik. Bu möhtərəm gündə, Türkiyə Respublikasının banisi dahi Mustafa Kamal Atatürkün, Türkiyə Respublikasının yaradılması naminə aparılan mübarizədə canlarını fəda edən şəhidlərimizin, sağlamlıqlarından keçən qazilərimizin əziz xatirəsini yad edirik”, - paylaşımında bildirilib.

Həmçinin xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov da Türkiyə xalqını təbrik edib: “Bu əziz gündə qardaş ölkəmizin qurucularının, şəhidlərimizin və qazilərimizin əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad edir, Türkiyə Respublikasının daha da güclənməsini və inkişaf etməsini arzulayıram”.

Oktyabrın 29-da Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirilib. Spiker Sahibə Qafarova giriş nitqində Avropa Parlamentinin ölkəmizə əleyhinə qəbul etdiyi qətnaməsinə etirazını ifadə etdi.

S.Qafarova narahatlıq doğuran digər məqama da toxundu: "Avropa Parlamentinin noyabrda ölkəmizdə keçiriləcək COP29 tədbirinə münasibəti də narahatlıq doğurur. Azərbaycan regionda sülh yaratmağa sadıqdır, lakin hər hansı qərəzi qətiyyətlə rədd edir. Ölkəmiz müstəqil daxili və xarici siyasət yeridir. Heç bir təzyiq və hədə qorxu bizi öz yolumuzdan döndərə bilməz".

Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov dedi ki, Milli Məclis Avropa Parlamentinin absurd iddialarına, yalan faktlarına tutarlı və vaxtında cavab verib. O qeyd etdi ki, Qərbin müəyyən təsisatları bu cür addımları əvvəl də atırdı, sonra isə gəlib üzr istəyirdilər: "Bizdən üzr istədikdən sonra yenidən belə addımlar atırdılar. Əslində Avropa Parlamentinin 120 deputatı bu sənədin əleyhinə çıxış edib. Macarıstan, İtaliya, Avropa İttifaqına daxil olmayan Türkiyə, Serbiya və digər ölkələr Avroparlamentin bu addımına cavab veriblər. Gürcüstan da bu məsələyə sille kimi cavab verdi. Hesab edirəm ki, bu addımlara qarşı birləşmək bizim üçün vacibdir".

Komitə sədri Siyavuş Novruzov Milli Məclisin iclasında Azərbaycan şəhidlərinin adının "Wikipedia" platformasından çıxarılmasına kəskin etiraz etdi. Bildirdi ki, "Wikipedia" platformasından şəhidlərimizin adını silənlərlə ciddi mübarizə aparmalıyıq: "Bu addımı 5 nəfər adı, soyadı Azərbaycan vətəndaşı olan, amma qanı və DNK-sı erməniyə məxsus olan insan atıb. Onlar platformanın Azərbaycan segmentindəki bu addımla kifayətlənməyib, şəhidlərin adının Türkiyə "Wikipedia"sından da çıxarılması ilə bağlı müraciət ediblər. İndi isə Xocalı qurbanlarının da adının bu platformadan çıxarılmasını istəyirlər".

S.Novruzov bildirdi ki, qanunvericiliyə görə, şəhid Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda canından olan şəxsdir: "Bundan artıq ensiklopedik məlumat ola bilməzmi?" Komitə sədri qeyd etdi ki, Azərbaycanda informasiya təhlükəsizliyi ilə bağlı qanunlar qəbul edilib. Odu ki, aidiyyəti orqanlar bununla məşğul olmalıdır: "Öncədən addım atmaq lazımdır ki, başqa məlumatlarımızın ensiklopedik olmadığını bəhanə edərək silməsinlər".

Deputat Razi Nurullayev dedi ki, Avropa Parlamentinin Azərbaycana qarşı qəbul etdiyi qətnaməni pisləyir: "Rəhbərlik etdiyim

Qarabağda torpaqlar kimlərə icarəyə verilir?

Aqil Abbas parlamentdəki çıxışı ilə diqqət çəkdi; Milli Məclisin sədri: "Açıq, mən bilmirəm, bu məlumatlar sizdə haradandır?"

Milli Cəbhə Partiyası qətnaməni pisləyən bəyanat da qəbul edərək yayımlayıb". **R.Nurullayev ardınca bildirdi ki, Bakıya yağın yağışlar nəticəsində hər il yüzlərlə insan ziyan çəkdi:** "Hər il aidiyyəti dövlət qurumları normadan artıq yağın yağışları bağlayır. Normadan artıq yağın yağışları küçələrdə 3 saat qalsın, lap 10 saat qalsın və sonra axıb getsin. Amma küçələr, evlər günlərlə su altında qalır, vətəndaşların ev əşyaları suda üzür. Demək ki, bu, tam olaraq normadan artıq yağın yağışları ilə əlaqədar deyil". **Deputat qeyd etdi ki, 2003-cü ildən bu günə qədər 3,5-4 milyard manata yaxın vəsait ayrılıb:** "O vəsaitlərin necə xərclənməsini araşdırmaq yaxşı olardı. İndi isə Xocalı qurbanlarının da adının bu platformadan çıxarılmasını istəyirlər".

S.Novruzov bildirdi ki, qanunvericiliyə görə, şəhid Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda canından olan şəxsdir: "Bundan artıq ensiklopedik məlumat ola bilməzmi?" Komitə sədri qeyd etdi ki, Azərbaycanda informasiya təhlükəsizliyi ilə bağlı qanunlar qəbul edilib. Odu ki, aidiyyəti orqanlar bununla məşğul olmalıdır: "Öncədən addım atmaq lazımdır ki, başqa məlumatlarımızın ensiklopedik olmadığını bəhanə edərək silməsinlər".

Deputat Razi Nurullayev dedi ki, Avropa Parlamentinin Azərbaycana qarşı qəbul etdiyi qətnaməni pisləyir: "Rəhbərlik etdiyim

malıy. Zorla, güclə olsa belə". **Deputat Aqil Abbas "Torpaq icarəsi haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan qanununun layihəsinin ikinci oxunuşu zamanı çıxışında digər məsələyə diqqət çəkdi.** Dedi ki, Qarabağ azad ediləndən sonra yenidən qurulan şəhər və kəndlərə qayıdan yerli əhaliyə torpaq verilməyib. A.Abbas qeyd etdi ki, başqa yerlərdən gələn torpaqları alıb və istifadə edir, təkə qarabağlılardan başqa. "Torpaqlar kiminsə monopoliyası üçün azad olunmayıb", deputat bildirdi. Qeyd etdi ki, hektarla ərazilərə sahiblənən şəxslər var: "Xocalıya köçənlərə bir metr də torpaq verilmir. Amma Xocalıdan olmayan adam var 600 hektar torpağı var". Ardınca vurğuladı ki, bələdiyyələr də torpaqsız qalıb: "Bələdiyyələrdən danışdırlar. Ağdam bələdiyyəsinin torpağı nə vaxt olacaq. Allah bilir. Ağdamda sürətli işlər gedir, tikintinin miqyası o dərəcədə genişdir ki, elə bil BAM tikilir. Amma torpaqlar yerli camaata icarəyə verilmir. Təəssüf edirəm".

Spiker reaksiyasında bildirdi ki, Prezident "Qarabağ torpaqlarında Qarabağ camaatı yaşayacaq, özü də əbədi olaraq" deyib. Milli Məclisin sədri əlavə etdi ki, "açığı, mən bilmirəm, bu məlumatlar sizdə haradandır?" "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Qanuna dəyişikliyin müzakirəsi də geniş müzakirələrə səbəb

satış qiymətinin tətbiq olunmasını nəzərdə tutur.

Sənədin izah hissəsində deyilir: "Müşahidələr göstərir ki, istehlak bazarında dövriyyədə texniki normativ-hüquqi aktlarla müəyyən olunmuş minimum keyfiyyət və təhlükəsizlik göstəricilərinə cavab verməyən alkoqollu içkilər mövcuddur. Bu fakt, eyni zamanda, qanunsuz istehsalın və qaçaqmalçılığın, vergidən yayınmanın mövcudluğunu göstərir. Nəticədə, əhalinin sağlamlığı üçün təhlükə yaranır, istehlakçılarda ölkəmizdə istehsal olunan analoji məhsulların keyfiyyətinə olan inamı azaldır, həmçinin haqsız rəqabət mühiti yaradaraq qida təhlükəsizliyi

sözələrinə görə, alkoqollu içkilərin minimum qiymətinin müəyyən olunması yalnız araşdırılmalı olan qaydadır: "Qiymətin formalaşmasının prinsiplərinə görə, istehsalçı müəssisənin istehsal xərcləri, aksiz vergisi, istehsalçı müəssisənin özünün qoyduğu qiymət nəzərə alınacaq. Bu qanun qəbul ediləndən sonra minimum qiymətin müəyyən edilməsi qaydası hazırlanacaq. Bazarda litr 1 manata olan araqlar var. Amma hazırda 1 litr arağın aksiz vergisi 4,18 manatdır. Bu qiymətdən aşağı olan məhsullar keyfiyyətsizdir. Sahibkar qanunsuz sahibkardır, keyfiyyətsiz məhsul istehsal edərsə, bazardan çıxarılmalıdır. Yerli istehsalçılar - haqlı rəqabət aparanlar öz məhsullarını ixrac edə bilirlər, stabil bazarları var, amma onlar yerli bazarda öz məhsullarını realizə edə bilmirlər. Buna səbəb qanunsuz sahibkarlıqdır".

Deputat Qüdrət Həsənzadə dedi ki, bazar iqtisadiyyatı olan ölkələrdə dövlət, qiyməti vergilərlə tənzimləməlidir, qiymət müəyyənləşdirilməməlidir: "İkincisi, qiymətin artırılması nə vaxtdan istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi hesab olunur? İkinin saxta olması onun keyfiyyətsiz olması demək deyil. Bu, kölgə iqtisadiyyatının tərəfi ola bilər. Qeydiyyatdan keçməyən elə içkilər var ki, qeydiyyatdan keçən zavodların istehsal etdiyi içkilərdən daha keyfiyyətli ola bilər. Çünki keyfiyyəti laboratoriyalarda müəyyənləşdirilməlidir. İkincisi, qiyməti artırmaq lazımdır, bunu insanların sağlamlığını əsas götürərək edərlər. Vaxtilə Qorbaçov da bu yolu getmişdi, bundan sonra saxta içkilərin sayı daha da artmışdı. Saxta içkilərə qarşı Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi, hüquq-mühafizə orqanları ciddi mübarizə aparmalıdır. Spirtli içki aksizli maldır, 4,8 manat aksiz vergisi ödənilir. Bunu qaldırıb 10 manat edək. Əgər insanların sağlamlığını qorumaq istəyiriksə, onda "Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında" Qanunu dəyişək. Dünyanın bir çox ölkəsində insanlar tütündən və alkoqoldan ziyan görürsə, məhkəmələrdə iddialar qaldırıla bilər".

Milli Məclis sədrinin birinci müavini Əli Əhmədov dedi ki, qiymət və keyfiyyət bir-biri ilə bağlı məsələdir: "Qiymət keyfiyyətə nəzarətin çox vacib alətlərindən biridir. Bu, bazar iqtisadiyyatının qaydalarına zidd deyil". **Vitse-spiker əlavə etdi ki, bir çox ölkədə ucuz mala şübhəli yanaşılır:** "Avropa ölkələrində orta qiymətdən aşağı qiymətə satılan mali heç kim almır. Çünki şübhəli hal olduğunu düşünür. Hər malın yoxlanılması mümkün olmadığından qiymət amilindən malın keyfiyyətinə nəzarət üçün istifadə edilir. Bu, tək Azərbaycanda belə deyil".

Layihə ikinci oxunuşda qəbul olundu.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistan və dəstəkçiləri Qarabağdan könüllü gedən ermənilərin yenidən Qarabağa qaytarılması xülyasından əl çəkmək istəmir. Ermənistan prezidenti Vaaqn Xaçaturyan bu günlərdə verdiyi müsahibədə deyib ki, ermənilərin "Dağlıq Qarabağa" qayıtmasından yalnız Azərbaycanla sülh əldə olundandan sonra danışmaq mümkün olacaq. Ermənistan prezidenti qeyd edib ki, bu məsələyə real yanaşmaq lazımdır, qayıdışdan danışmazdan əvvəl ilk növbədə "təhlükəsizlik məsələləri həll edilməlidir".

Hazırda prezidentliyə namizəd olan Donald Tramp da öz sosial şəbəkə hesabında bu barədə yazıb, Qarabağı "artsax" kimi təqdim edib: "Kamala Harris 120 min erməni xristianın dəhşətli təqiblərə məruz qaldığı və "artsax"dan zorla köçürüldüyü zaman heç bir şey etmədi. Mən prezident olsam, təqib olunan xristianları müdafiə edəcəyəm, zorakılığı və etnik təmizləməni dayandıracağam. Ermənistanla Azərbaycan arasında sülhü bərpa edəcəyəm".

Avropa Şurası və digər Avropa strukturları tərəfindən də Azərbaycana ermənilərin Qarabağa "təhlükəsiz, könüllü, ləyaqətli və davamlı qayıdışına şəraitin yaradılması" çağırışları edilib. Rəsmi Bakı açıq şəkildə bəyan edib ki, ermənilərin Qarabağa qayıdışı qərbi azərbaycanlıların geri qayıdışı ilə paralel həyata keçirilməlidir, əks halda, o qayıdış mümkün deyil. Eyni zamanda Azərbaycan hökuməti bildirib ki, ermənilərlə bağlı heç bir şərt irəli sürülməz, onlar bizim ərazilərdə yalnız Azərbaycan vətəndaşları olaraq, bizim qanunlarımız çərçivəsində yaşaya bilərlər.

Belə ehtimallar var ki, Tiflis seçkilərinin nəticələrindən sonra İrəvan yenidən "Rusiyanın orbitinə" qayıdarsa, Moskva 3-5 min könüllü erməninin Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etmək şərti ilə Xankəndinə qayıdışında maraqlı ola bilər. Bu iddialar nə qədər realdır? Ermənistan Rusiyanın "orbitinə" qayıdarsa, Moskva Bakıdan bu qayıdışı təmin etməyi istəyə bilərmi?

"Azərbaycan tərəfi Qarabağın erməni əhalisinə öz evlərinə qayıtmaq imkanı yaradıb". Bunu da elə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova erməni jurnalistin guya Azərbaycanın erməni əhalisinin öz evlərinə qayıtmaması üçün Xankəndidə evləri sök-məsi ilə bağlı sualını cavablandırarkən bildirib. M.Zaxarova qeyd edib ki, söhbət Azərbaycanın ərazisindən gedir və orada bu ölkənin qanunları qüvvədədir: "Biz öz

evlərini tərk etmiş əhaliyə ora qayıtmaq üçün imkanın yaradılmasına yönəldilən konstruktiv addımları dəfələrlə şərh etmişik, vurğulamışıq. Biz azərbaycanlı həmkarlarımızla ikitərəfli təmaslar zamanı bu məsələni qaldırırıq və müvafiq izahatlar və izah-

də bir ələ oynaya bilər. Ancaq son sözü Azərbaycan rəhbərliyi deyəcək.

Bu mövzuda professor Qabil Hüseynlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, nəzəri olaraq hər şey mümkündür, amma Azərbaycan xalqı ermənilərin

əsasən də ermənilərdən müəssisələr alacaqlar. Yeni bəy-nəlxalq diqqət Xankəndinə yönələcək. Onsuz da əleyhimizə əsassız ittihamlar səslənir, bizi sübutsuz "etnik təmizləmə"də günahlandırılar, indi təsəvvür edin ki, 5-6 min erməni gəlsə, nələr olacaq?!"

Sülh sazişindən sonra erməniləri Xankəndinə "qaytarmaq planı"

Gürcüstandan sonra İrəvan yenidən "Rusiyanın orbitinə" qayıdarsa, Moskva 3-5 min könüllü erməninin Qarabağa qayıdışında maraqlı ola bilər - şərh

lar alırıq... Mən bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, qayıtmaq imkanı yaradılıb".

Qərbin isə bu məsələdə mövqeyi qeyri-obyektivdir. Belə ki, Azərbaycandan qeyd-şərtsiz olaraq ermənilərin Qarabağa qaytarmaq tələb olunur. Hərçənd Avropa Birliyi bölgəni öz xoşu ilə tərk edən ermənilərə humanitar yardımlar da ayırır. Və bu müddət ərzində Ermənistanla heç bir Qarabağ erməni deməyib ki, geri qayıtmaq arzusundadır. Əgər Rusiyanın belə bir planı olarsa, bunu reallaşdırmaq üçün mexanizm müəyyənləşməlidir. Əvvəla, erməni prezident təhlükəsizliyə zəmanətdən dem vurmaqla yenə də hansısa sülhməramlı kontingentin Qarabağa gəlməsinə işarə edir. İkincisi, Paşinyan və onun komandasından bu mövzu ilə bağlı ısrarlı mövqe yoxdursa, deməli, bu məsələyə qayıtmaq istəmirlər. Yox, bunu istəyən Rusiyadırsa və arxasında Xankəndidə konsulluq açmaq məqsədi dayanırsa, o zaman İrəvan-Moskva münasibətlərində yeni dövrün başlanacağını əminliklə söyləmək mümkündür. Paşinyan da hiyləgərdir və Gürcüstan hadisələrindən sonra "val"ı dəyişə, Kremlə yanına və Rusiya ilə birgə ermənilərin qayıdışı məsələsin-

təzədən gəlməsini və Qarabağda onların yaşamasını arzulamır. **Q.Hüseynlinin fikrinə, ermənisiz Qarabağ xalqın ürəyincə olan mənşəridir:** "Amma onlar geri qayıtmaq istəsələr, buna dövlət etiraz etməyəcək. Nəçə ki, gedəndə də çağırış olundu, vətəndaşlıq təklif edildi, hətta reintegrasiya proqramı açıqlandı, müəyyən sosial imtiyazlar nəzərdə tutuldu... Di gəl, qalmaq istəmədilər, bizimlə birgə yaşamağı seçmədilər. İnanmıram ki, bundan sonra Ermənistan Xankəndinə, Ağdərəyə, Xocavəndə dönmək istəsinlər. Onlar özlərini bizimlə birlikdə təsəvvür etmirlər. Əvvəl onlara başçılıq edən qondarma qurum mövcud idi, rus hərbiçiləri də yerləşmişdi, bir arxayınlıq hiss edilirdi".

Q.Hüseynli hesab edir ki, onların qayıdışı regiona yenidən keçmiş həmsədr ölkələrin bu və ya digər şəkildə müdaxiləsi demək olacaq: "İstənilən halda, diqqət Qarabağa yönələcək. Avropa təşkilatları gündə bir bəyanat verəcək. Ermənilərin hüquqları, təhlükəsizliyi, sosial şəraiti haqda min cür fikirlər söyləyəcəklər, müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar Xankəndinə gəlib monitorinq keçirməyə cəhd göstərəcəklər, xarici jurnalistlərin ayağı bura açılacaq,

Professor hesab etmir ki, bu məsələ tezliklə reallaşacaq və sülh müqaviləsindən sonra ermənilər Qarabağa gətiriləcək: "Əvvəla, sülh müqaviləsinin mətnində belə bir razılaşmanın olmadığını zənn edirəm. Yeni sülh mətnində nə Qarabağ, nə ermənilər məsələsi var. Sadəcə, sülh sazişindən sonra bölgədə dayanıqlı sabitlik olarsa, gediş-gəliş artarsa, ermənilərlə azərbaycanlıların ticarəti başlayarsa, müəyyən bir etimad mühiti formalaşarsa, Zəngəzur dəhlizi işə düşərsə, belkə bu mövzular yenidən dövrüyyəyə buraxıla bilər. O da müzakirəyə çıxarıla bilər. Rusiyanın sülh müqaviləsindən sonra belə bir şərt irəli sürməsinə gözləmirəm və Azərbaycan rəhbərliyi də buna razı olmayacaq. Yalnız qərbi azərbaycanlıların qayıdışı mümkünləşdikdə, ermənilərin də Qarabağa köçü ilə bağlı məsələyə baxıla bilər. Mən bunu yaxın tarix hesab etmirəm və onların regiona qayıdışında da Azərbaycan və Ermənistan arasında çox, bölgədə intriqanın, konfliktin qızışmasında həvəsi olan kənar qüvvələrin marağında olduğunu düşünürəm".

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Paşinyan sülh sənədi müzakirələrinə başlayıb

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan və xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı çox pozitivdirlər.

Bu barədə "Hraparak" yazır.

Nəşr bildirir ki, İrəvanda sülh atmosferi Paşinyanın Kazanda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə görüşündən sonra daha da qızışıb: "BRİCS-in Kazan sammitindən sonra İrəvana qayıdan Paşinyan və hökumət üzvləri oktyabrın 25-də axşam saatlarında parlamentə tələsərək, komanda ilə baş verənlər barədə təəssüratlarını bölüşüblər. Hakim partiyadan deyilənə görə, Paşinyan və Mirzoyan çox həvəslə görünürlər, son gelişmələrdən çox təsirələniblər.

Paşinyan həvəslə bəyan edib ki, həm Rusiya, həm də Qərb vasitəçilik üçün əllərindən gələni eləsə də, sonda ikitərəfli format üzərində dayanılıb. Onun fikrincə, ikitərəfli format artıq heç bir üçüncü tərəfə öz maraqları əsasında danışmaları ləngitməyə imkan verməyəcək.

Paşinyan söyləyib ki, İlham Əliyevlə bir sıra məsələlərlə bağlı mühüm müzakirələr aparıb, xüsusən də kommunikasiyalının (Zəngəzur dəhlizi) açılması ilə əlaqədar. Həm Paşinyan, həm də Mirzoyan ən çox həyəcanlandıran yük daşımalarının bərpası məsələsidir. Onlar hakim partiya üzvlərini əmin ediblər ki, bu baş verərsə, Ermənistan yaxın gələcəkdə iqtisadi cəhətdən çiçəklənəcək və insanlar bundan razı və xoşbəxt olacaqlar. Vurğulanıb ki, Yerasx-Culfa-Ordubad-Mehri-Horadiz dəmir yolu ilə (Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında) yükdaşımalara başlanılması üçün ilkin razılıq əldə olunub".

"Hraparak" xatırladır ki, Ermənistanın baş naziri Kazanda Azərbaycan lideri ilə sülh müqaviləsi və sərhədlərin delimitasiya-demarkasiyasını da müzakirə edib.

"Erməni soyqırımı" ifadəsinə görə radionu bağladılar

Müxəlif Cümhuriyyət Xalq Partiyasının (CHP) sədri Özgür Özel Türkiye Radio-Televiziya Şurasının qərarı ilə bağlanan "Açıq Radio"da olub.

Teleqraf.com xəbər verir ki, CHP lideri redaksiyada hakimiyyəti şər təhqid edərək, radionun bağlanması qərarını "siyasi sifariş" adlandırıb.

Özəl qondarma soyqırımı dəstəkçilərinin yanında olması birmənalı qarşılanmayıb.

Qeyd edək ki, "Açıq Radio"nun bağlanmasına səbəb bir proqramında qondarma erməni soyqırımına haqq qazandırılması olub.

Radio-Televiziya Şurası iki gün əvvəl radionun fəaliyyətinin hansı səbəbdən dayandırılması ilə bağlı açıqlama verib. Qurum bildirib ki, bu il aprelın 24-də "Açıq Radio"nun proqramında işlədilən "erməni soyqırımı" ifadəsinə görə sözügedən proqramı dayandırmaqla əlaqədar 5 dəfə xəbərdarlıq olunub, pul cəzası verilib, amma radionun bu qərarı icra etməməsi səbəbindən lisenziyası ləğv edilib.

Açıqlamada 1915-ci il hadisələri üçün radioda "soyqırımı" və "qırğın" ifadələrinin işlədildiyi və proqramın moderatoru tərəfindən bunu düzəltməyə cəhd edilmədiyini vurğulanıb.

Hakimin bacısı

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Bizim bir neçə general var, müharibədə ad çıxartmışdılar. Camaat da düşünürdü ki, daha bunların kəsdiyi başa sorğu-sual ola bilməz. Lakin ola bilirmiş. Müharibədən sonra həmin generalın adları cürbəcür əlləm-qəlləm işlərdə hallandı. Dedilər biri adamları türməyə basıb döydürmüş. Başqası əsgərləri kölə kimi qapısında işlədirmiş. Halbuki elə həmin generalın guya özünə dövlətin verdiyi mənzili əsgərinə bağışladığı haqda əfsanələr dolaşmışdı.

Niyə "guya" yazdım, onu izah edirəm. Məncə, yaxşı generalın əsgəri əvvəlcədən evsiz qalmaz, o cümlədən yaxşı generalın evi olmalıdır. Yoxdursa, deməli, ərazidə hansısa işlər düz getmir. İkinci tərəfdən, evi dövlət verir, on-suz bunun yiyəsi sən deyilsənsə, həmin evi bağışlamaq nə dərəcədə messenat hərəkətidir?

Başla düşürəm, müftə ev, oğurluq pul qapmaq üçün hazır dayanmış bir çox zəhmətkeşlərimizə bu sualların mənası yoxdur. Ritorika üçün yazdığımı hesab edin.

Bundan başqa, hərbi səfərbərlik idarələrinə səlib yürüşü davam etməkdədir. Daha bir rayon komissarını - İmişlidə xalqın uşağını əsgəriyə aparan yoldaşı bugünlərdə damladılar. Nə olub? Nə baş verib? Komissarların pul aldığı indi yadınıza düşdü? Bəyəm elə o komissarları tutduranların hansınısa övladı çətin şəraitdə, cəbhə xəttində, döyüş mövqeyində qulluq etmişdir? Pul alıb sizin uşaqları saxladanda yaxşı idi, başqasının uşağını saxladanda pis?

Məncə, səbəblər daha dərinir və korrupsiya ilə əlaqədar deyil. Heç nöyütün dünya bazarında qiymətinin düşməsi də təsirini göstərmir. O təsir bəlkə su idarəsində bir az var, orada hazırda kütləvi ixtisar gedir, məsələn, mən təzəlikcə oxudum, Kürdəmir su idarəsində matros ştatını ixtisara salmışdılar. Buyur. Neft gəliri çox olanda bizdə hətta Kürdəmirdə də dəniz varmış. Neft qurduqca, dənizlərimiz də quruyur. Qayıdaq mövzuya. Bəs səbəb nədir?

Hesab edirəm ki, kimlərsə silahlı qüvvələrimizi gözədən salmaq istəyir. Qəsdən oradakı tük boyda neqativləri şişirdib şalban boyda edirlər. İstəyirlər generallarımızın nüfuzu olmasın. Axı yaxşı yadıma gəlir, Qarabağ itən vaxtlarda camaat əsgərə salam belə vermirdi. İndi isə əsgər haqlı olaraq haminin gözünün işığıdır. Bu isə bəzi adamlara, qüvvələrə sərf etmir. Ordu gözüqıpq, gözükül-gəli saxlanmalıdır ki, çaşıb başqa fikirlərə düşməsin. Məncə, bunu edənlər əsasən Avropa, Avstraliya və Amerikanın qara qüvvələridir. Əlaqədar orqanları düşünməyə səsləyirəm.

Belə şərləmə hadisələrinə çox rast gəlirik. Akademiya sistemində bir alim zənən xeylağı vardır, hörmətli məhkəmə hakimlərimizdən birinin bacısıdır. Qarabağlılar demişkən, balaca bacısıdır, ya böyük, onu dəqiq bilmirəm. Həmin hakim yoldaş da hərtərəfli adamdır, asudə vaxtlarında roman yazır, klinika açır və sairə - mövzumuz bu deyil. Xülasə, hakimin bacısı 11 nəfərə qarşı dələduzluq edibdir, lakin məhkəmələr zərərçəkənlərin şikayətinə ümumiyyətlə yaxın durmurmuş. Deyirlər Filankəs müəllimin bacısına qarşı şikayəti biz baxışa, icraya götürsək, Allah başımıza daş yağdırar, İsa peyğəmbər bizə qənim olar.

Təəvvür eleyin, cəmi 11 nəfərə qarşı dələduzluq olmuşdur. Onların pulunu alıb, deyib sizi yaxşı pullu işə düzəldəcəyəm, lakin yalançı çıxıb. Buna görə alim adamı, hakimin bacısını incitmək axı nə deməkdir?! Guya hansımız həyatda 11 nəfəri aldatmamışıq?

Mən indicə hesabladım, 20-yə yaxın çıxdı. Doğrudur, mənim aldatdıqlarım müftədir, heç birindən pul almamışam. Lakin bu daha pis!

Yazını Sezen Aksunun gözəl şarkısından parça ilə bitirərək bütün Türkiyə sevrələrin keçən güncü Cümhuriyyət bayramını qutlayıram:

"Bir çağ yangını bu bütün

Dünya günahkar.

Masum deyiliz, heçbirimiz,

Masum deyiliz, heçbirimiz".

Prezident İlham Əliyev oktyabrın 28-də Pakistan İslam Respublikası Birləşmiş Qərargah Rəis-ləri Komitəsinin sədri general Sahir Şamşad Mirzani qəbul edib.

Müdafiə sahəsində əməkdaşlığa toxunan Prezident İlham Əliyev bir müddət əvvəl artıq Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin arsenalına daxil edilən "JF-17C" təyyarələrinə baxdığını məmnunluqla xatırlayaraq, onların dünya səviyyəsində ən yaxşı təyyarələrdən olduğunu deyib. Dövlətimizin başçısı bu hadisənin müdafiə və müdafiə sənayesi sahələrində əməkdaşlığımızın daha da gücləndirilməsi işinə xidmət etdiyini vurğuladı. Prezident İlham Əliyev müdafiə sənayesi ilə bağlı genişləndirilmiş əməkdaşlıqda, o cümlədən istehsal, investisiya, texnologiyalar sahələrində uğurlu nəticələrin əldə olunacağına əminliyini bildirdi.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan dünyanın ən güclü ordu-ları reytingində 29-cu yeri tutur. "News and World Report"-un hesabatına görə, hazırkı reytingə Rusiya başçılıq edir. İlk üçlüyə ABŞ və İsrail də daxil olub, Çin isə dördüncü yerdədir.

Qardaş Türkiyə reytingdə 10-cu yerdədir. 89 ölkənin daxil olduğu siyahını tamamlayanlar Lüksemburq, Latviya və Sinqapurdur.

Ermənistan 2023-2024-cü maliyyə ilində Hindistanın müdafiə məhsullarının ən böyük idxalçısından birinə çevrilib. "The Times of India" qəzeti öz mənbələrinə istinadən yazır ki, Ermənistan son dörd il ərzində Hindistanla raketlər, artilleriya qurğuları, raket sistemləri, radarlar, zirehler və gecəgörmə cihazları, eləcə də geniş çeşiddə sursat və artilleriya mərmirlərinin idxalı üçün bir neçə müqavilə bağlayıb. Ermənistan Hindistan istehsalı olan "Akaş" hava hücumundan müdafiə raketlərinin ilk xarici alıcısı olub.

Bu arada məlum olub ki, 2025-ci ildə Ermənistan hökuməti müdafiə sahəsinə 1,7 milyard dollardan çox vəsait ayıracaq ki, bu da ÜDM-in 6%-ni təşkil edir. Maliyyə Nazirliyinin rəhbəri Vahe Hovhannisyanın sözlərinə görə, müdafiə xərcləri 664,7 milyard dram təşkil edəcək ki, bu da 2024-cü ilə müqayisədə 20% çoxdur.

"İlin sonuna yaxınlaşdıqca Ermənistan iqtisadiyyatında yavaşlama daha çox nəzərə çarpır. Oktyabrın 25-də Milli Statistika Komitəsi 9 ayın yekunları ilə bağlı yeni makroiqtisadi hesabat dərc edib. İqtisadi aktivlik ikirəqəmli 13,2% səviyyəsində, sonra ardıcıl olaraq aydan aya azalaraq, son rübdən əvvəl 8,7%-ə qədər "incəlib". "Qolos Armeniya" xəbər verir ki, 9

Ölkə borc içində batır, amma silah xərclərini artırırırlar

Gəlirləri və iqtisadiyyatı zəif olan Ermənistanın silahlanmaya həddən artıq vəsait ayırmasının səbəbi nədir?

ayın yekunu sənaye istehsalının dinamika da 12,6%-ə qədər azalma qeydə alınıb.

Maliyyə naziri Vahe Ovannisyan Ermənistanın dövlət borcunun 2025-ci ildə ÜDM-in 53,5%-ə yüksələcəyini deyib.

Amma buna baxmayaraq, Ermənistan müdafiə xərclərini artır. Ölkə borc içində batır, amma silah xərclərini artırırırlar. Gəlirləri və iqtisadiyyatı bu qədər zəif olan bir dövləti silahlanmaya həddən artıq vəsait ayırması paradoks deyilmi?

Sabiq maliyyə naziri Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistan təcavüzkar ölkədir və bu səbəbdən onun son pullarını belə, hərbi xərclərə yönəldirməsini başa düşmək olar: "Əslində Ermənistan rəhbərliyi və erməni olan hər kəs yaxşı başa düşür ki, ordunu nə qədər silahlandırırsalar da, onun Azərbaycan Ordusu ilə rəqabət aparacaq gücdə olması mümkün olmayacaq. Lakin 44 günlük savaqdakı acınacaqlı məğlubiyyət və revanş niyyətləri onları indi "çörək pullarını" silaha xərcləməyə vadar edir. Bununla da Ermənistan hakimiyyəti bir tərəfdən öz xalqına mesaj ötürür ki, biz məğlubiyyətdən nəticə çıxarmışıq və ona görə də ordunu gücləndiririk, digər tərəfdən Cənubi Qafqazı qarışdırmaq istəyən Avropadakı böyük bacısına göstərmək istəyir ki, silahlanaraq bölgədə həmişə döyüşə hazır vəziyyətdə olacağıq. Bu ölkənin iqtisadiyyatında yalançı artımların arxasında

yalnız idxalı Rusiyaya qadın olunmuş məhsulları kəndən alıb təkrar onlara ixrac etmək kimi "ticarət dövryyəsi" dayanır. Biz bu məsələni Ermənistanın rəsmi statistikasına əsaslanaraq dəfələrlə yazmışıq. Rusiya-Ukrayna müharibəsi başlayandan ötən üç ilə yaxın müddətdə Ermənistanın xarici ticarət dövryyəsi 4-5 dəfəyə qədər artıb. Bundan dolayı Ermənistan iqtisadiyyatının heç bir sahəsində real artım görmək mümkün deyil".

Sabiq nazirin sözlərinə görə, ermənilər hər kəsi və hətta özləri-özlərini aldadırlar: "Lakin bununla uzağa gedə bilməyəcəklər. Ermənistan yaxın 1-2 il ərzində də kommunikasiyaları açıb öz iqtisadiyyatına nəfəslik verməyə, indi düşdüyü dalanda da boğularaq, müflis olacaq və bu gün son pullarını xərcləyərək aldığı silahlar da ona gərək olmayacaq..."

Respublika Hərbi Polisi-nin sabiq rəisi, hərbi ekspert Rövşən Məhərrəmov isə bildirdi ki, müharibədən sonra baş nazir Nikol Paşinyan orduya ayrılan xərcin iki dəfəyədək artırıla-çağını bəyan etmişdi. Bundan sonra əllərinə gəlib çatan vəsaitlərin böyük hissə-sini silahların, hərbi texnikaların alınmasına yönəltməyə başlayıblar: "Paşinyan hökumətinin qarşısında duran əsas tapşırıqlardan biri ordunun bərpası, ordunun kompleksləşdirilməsi və döyüş qabiliyyətinin artırılmasıdır. İstənilən ölkənin öz vəsaitini hərbiyə xərcləməsi təbii ki,

onun öz hüququdur. Lakin bəllidir ki, Ermənistan qonşu ölkəyə qarşı ərazi iddiaları olan və işğalçılığı öz siyasətinə çevirən, revanşist hisslərlə yaşayan ölkədir. Belə bir dövlətin silahlanması bu baxımdan heç də normal qarşılanma bilməz. Ermənistan 2020-ci ildə darmadağın edilmiş ordusunu ayağa qaldırmaq, müasir silahlarla təchiz olunmuş müasir ordu strukturu yaratmaq istəyir. Silahlı qüvvələri yeni silahlarla təmin etməkdən başqa ABŞ-dan, Fransadan, İrandan xüsusi təlimatçıları cəlb edirlər. Qarşılarına məqsəd qoyublar ki, xalqı ac saxlamaq hesabına olsa belə, ordunu müasir orduya çevirmək və işğalçılıq siyasətlərini həyata keçirmək lazımdır".

R.Məhərrəmovun sözlərinə görə, Ermənistanda ordu elə miskin duruma düşüb ki, valideynlər övladlarını hərbi xidmətə göndərmək istəmirlər, gənclər orduya getməkdən yayınırlar: "Bunu Nikol Paşinyan özü etiraf etdi. İndi Ermənistan hökuməti bu acınacaqlı vəziyyətdən çıxış yollarından biri kimi orduya ayrılan maliyyənin daha da artırılmasında görürlər. Hesab edirlər ki, bu yolla müasir ordu qura, ən azından ordunu 2020-ci ildən öncəki vəziyyətə gətirə bilərlər, belə olanda isə heç kim hərbi xidmətdən yayınmaz. Ordularını ən azından bərpa etmək istəyindədirlər. Bu, sınıq-salxaq vəziyyətə düşmüş avtomobilin təmir edilib istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirilməsinə cəhd kimi bir şeydir".

▣ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

"Ermənistan beynəlxalq təhlükəsizliyi pozmağa yönəlmiş və ötən həftə də İran İslam Respublikasına qarşı nümayiş etdirilən hərəkətləri pisləyir". Bu barədə Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatında deyilir.

"Regionda (Yaxın Şərq) baş verən hadisələrdən çox narahatıq. Ümid edirik ki, diplomatiya beynəlxalq hüququn qorunması və gələcək arzulonmaz hadisələrin qarşısını almağa imkan verəcək", - XİN bildirir. Yada salmaq ki, İsrail İranın oktyabrın 1-də öz ərazisinə irimiqyaslı raket hücumuna cavab olaraq oktyabrın 26-da bu ölkəyə hava zərbələri endirib.

Ermənistan hökumətinin İsrailə İran arasındakı münaqişədə növbəti dəfə Tehranın tərəfini tutması təəccüblü deyil. Belə ki, bu ay İrəvan Fələstinlə diplomatik əlaqələrin qurulmasına dair sənəd imzalayıb. Bir müddətdir ki, demək olar ki, bütün erməni KİV-ləri İsrail əleyhinə kəskin yazılar dərc edir, məruz qaldığı raket hücumlarına açıq şəkildə sevinirlər. "Azərbaycan "artsax"ın mülki əhalisini öldürəndə, etnik təmizləmə törəndə, Ermənistan ərazisinə İsrail silahları ilə keçərkən Təl-Əviv Bakını dəstəklədi", - deyə yazanlar da olub.

Yada salmaq ki, 1993-2007-ci illər ərzində İsrail Ermənistanda Gürcüstandakı səfirliyi vasitəsilə təmsil olunurdu, sonra isə İrəvanda diplomatik nümayəndəlik yaradıldı. 2020-ci ildə Ermənistan İsraildə səfirlik açdı, buna qədər fəxri konsulluq da vardı. Hər iki yəhudi diplomat İrəvanda qondarma erməni soyqırımı abidəsini ziyarət də edib. Ermənistan bu ilin yayında Fələstinin müstəqilliyini tanıdıqdan sonra Təl-Əvivdəki səfiri İsrail Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılmışdı. İrəvan Zəngəzur dəhlizində yaratdığı əngələ görə İrana borcunu belə qaytarır, Fələstin məsələsi ilə spekulyasiya edir. Amerikanın buyruq qu-

lu olan İrəvan niyə onun Yaxın Şərqdə müttəfiqi olan İsrailə qarşı siyasət yürüdür?

Politoloq Oqtay Qasimov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin İsrail əleyhinə açıqlaması təəccüblü deyil. Ermənistanla İsrail arasında münasibətlər heç də hamar deyil. Xüsusilə də 2020-ci ildə Ermənistanla Azərbaycan arasında 44 günlük müharibə dönməndə Ermənistanın İsrailə münasibətləri kəskin şəkildə pisləşdi: "Ermənistan İsraili Azərbaycana silah satmaqda ittiham edərək Təl-Əvivdən tələb edirdi ki, Azərbaycana silah satmasın, münasibətlər kəskinləşsin və Qafqazda İsrailin əsas tərəfdaşı Ermənistan olsun. Ermənilər özlərinə belə missiyanı görürdülər və hesab edirdilər ki, bu belə də olmalıdır. Digər tərəfdən, iki ölkə arasında münasibətlərdə müəyyən soyuqluq yaradan səbəb həm də soyqırım ilə bağlı olan iddialardır. Belə ki, yəhudi xalqı hesab edir dünya tarixində soyqırımı məruz qalan yeganə xalq yəhudilərdir, Holokosda 6 milyona yaxın yəhudi qətlə yetirilib. Ermənilərin uydurduğu qondarma soyqırım yəhudilər tərəfindən qəbul olunmadığı üçün ermənilərin həm də bu məsələ ilə bağlı İsrailə neqativ münasibətləri güclənməkdədir. İsrailə cavab olaraq İrani müdafiə edirlər".

İranın müdafiə olunması nə gəlincə, politoloq vurğuladı ki, İran Ermənistanı açıq şəkildə dəstəkləyən, ona nəfəslik rolunu oynayan bir neçə ölkədən biridir: "Azərbaycan torpaqlarının işğalında və 30 ilə yaxın işğal altında saxlanması İran Ermənistanı ciddi dəstək verib. İran Zəngəzur dəhlizinin açılmasına qarşı

Zəngəzura görə İsrailə hücum

İrəvan Naxçıvanla quru yolunun açılmasındakı əngələ görə İrana borcunu belə qaytarır, Fələstin məsələsi ilə spekulyasiya edir

olan dövlətdir. Bu baxımdan da İrəvanın əlini gücləndirmiş olur. Hazırda da İran Ermənistanı ciddi formada dəstəkləməkdədir. Həm siyasi, həm iqtisadi, həm də hərbi cəhətdən Ermənistanı daim dəstək verir. Erməni mətbuatının özü belə, İranın Ermənistanı PUA-lar və raketlər verdiyi ilə bağlı məlumatlar yayıb. Bunlar kifayət

qədər əsaslı xəbərlərdir. Belə ki, Ermənistan müdafiə naziri bu ilin martında İrana səfər edərkən iki ölkə arasında hərbi-texniki sahədə əməkdaşlıqla bağlı memorandum imzalanıb. Bu müqavilənin dəyəri təxminən 500 milyon dollar səviyyəsində qiymətləndirilir. Ona görə də Ermənistanın İranın müdafiəsinə yönəlik açıqlama-

sı Tehranın yanında olduqlarını göstərməkdir. Ermənistan görür ki, onun hazırda regionda yeganə dəstəkçisi İrandır. Ona görə də Ermənistanın əsas düşməni hesab etdiyi İsrailə qarşı mövqeyi təsadüfi hesab oluna bilməz.

Maraqlıdır ki, İsrailin dostu, İranın isə düşməni kimi çıxış edən ABŞ əlaltısı olan Er-

mənistan hökumətinin İsrail əleyhinə mövqeyini anlayışla qarşılayır. ABŞ İrəvanın bu davranışlarına göz yumur. Çünki ABŞ-ın da Ermənistan-da maraqları var. Ona görə də Ermənistanın davranışlarına güzəştli münasibət sərgiləyir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Gürcüstanda seçki bülletenləri yenidən sayılacaq

ABŞ və Avropa İttifaqı parlament seçkilərində iddia edilən pozuntularla bağlı araşdırma apara biləcək qurum axtarır

Gürcüstanda keçirilmiş 26 oktyabr tarixli parlament seçkilərindən sonra vəziyyət gərgin olaraq qalır.

Gürcüstan müxalifəti oktyabrın 28-də axşam 72 yaşlı Salome Zurbəşvilinin çağırışı ilə meydanlara yığılıb, sonra da gözlənilməli kimi sakit şəkildə dağılışıblar.

Müxalifətin əsas tələbi ölkədə bu dəfə Mərkəzi Seçki Komissiyasının deyil, "beynəlxalq seçki administrasiyasının rəhbərliyi altında yeni seçkilərin keçirilməsi" olub. Zurbəşvili bəyan edib ki, onunla bu telefonla danışan bəzi ölkə liderləri seçkilərin nəticələrinin tanımadıqlarını deyiblər, amma o, konkret adlar çəkməyib. ABŞ və Avropa İttifaqı (Aİ) Gürcüstanda keçirilən parlament seçkilərində iddia edilən pozuntularla bağlı araşdırmanı hansı qurumun üzərinə götürə biləcəyi ilə bağlı məsləhətləşmələr aparır. Bu barədə ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Metyu Miller deyib. "Biz avropalı tə-

rəfdəşlərlə məsləhətləşmələr aparırıq", - Miller qeyd edib.

Gürcüstanın Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) parlament seçkiləri ilə bağlı öz məlumatlarını iki dəfə yoxlamaq üçün hər bir dairədə beş seçki məntəqəsinin bülletenlərinin yenidən hesablanması barədə qərar qəbul edib. Gürcü mediası bildirir ki, bu barədə MSK-nın məlumatında qeyd olunub.

Seçkilərdə 5 faizlik baryeri keçən "Dəyişikliklər Koalisiyası", "Milli Hərəkətin Birliyi" və "Güclü Gürcüstan" koalisiyaları ("Gürcüstan üçün Qaxariya" son qərarını verməyib) Zurbəşvili ilə görüşdən sonra hələ almadıqları mandatlarından imtina ediblər, amma bu parlamentin işini, yeni yeni hökumətin qurulmasını bloklamaq üçün kifayət deyil.

"Gürcü Arzusu"nın ötən seçkilərdə 82 mandatı vardı, indi isə 89 deputat yeri əldə ediblər. Parlamentin işə başlaması üçün 72 deputat kifayətdir. Yeni parlament toplanana qədər baş nazir İrakli Kobaxidzenin kabineti öz səlahiyyətlərini davam etdəcək. Konstitusiyaya görə yeni seçilmiş parlamentin ilk iclası seçkilərin nəticələrinin rəsmi elan edil-

məsindən ən gec 10 gün sonra keçirilir və onu prezident təyin edir. Baş nazir isə bəyan edib ki, yeni seçilmiş parlamentin iclasını Zurbəşvili təyin etməsə belə, keçirəcəklər. Yeni noyabrın ortalarında "Gürcü Arzusu" hökumət başçısını və nazirləri təsdiq üçün deputatlara təqdim edəcək.

"Gürcü Arzusu" Partiyasının icraçı katibi Mamuka Mdivaradze müxalifətin mandatdan imtina qərarına belə cavab verib: "Parlamentə girməyəcəyik deyirlərsə, gəlməsinlər. Biz vətənimiz üçün çalışmaqda davam edəcəyik və agentlər tərəfindən ölkəmizə qarşı hər hansı sui-qəsdin qarşısını alacağıq". Baş nazir İrakli Kobaxidze yerli mediaya açıqlamasında "Gürcü Arzusu" Partiyasının aşkar fərqlə qalib gəldiyini bildirərək, müxalifətin nəticələrin saxtalaşdırıldığı barədə iddialarını rədd edib.

Polşa prezidenti Anjey Duda Gürcüstan prezidenti Salome Zurbəşvili ilə telefon danışığı aparıb.

Bu barədə Polşa prezidenti RadioZet radiostansiyasının efirində bildirib. Duda qeyd edib ki, o, bazar ertəsi Zurbəşvili ilə telefonla danışmış, Duda Zurbəşvilidən Rusiyanın Gürcüstandakı 26 oktyabr tarixli parlament seçkilərinə müdaxilə edib-etmədiyini soruşub. Gürcüstan prezi-

denti bununla bağlı əlində heç bir sübut olmadığını bildirib.

"O, bunu təsdiq etmədi, heç bir sübut yoxdur", - deyərək Polşa prezidenti Anjey Duda qeyd edib.

Bundan əvvəl Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov da Zurbəşvilinin ittihamlarını rədd edərək, Moskvanın Gürcüstanın daxili işlərinə qarışmadığını və bunu etmək niyyətində olmadığını vurğulayıb.

Gürcüstan müxalifəti isə aksiyaları davam etdirəcəyini bəyan edib. Amma bunun işə yarayıb-yaramayacağı yaxın günlərdə məlum olacaq. İddialara görə, Gürcüstandakı siyasi düşgərgəldəki durumla dərinlən maraqlananda bəlli olur ki, mandat qazanan koalisiyaları bir-birlərini bəyənməyən liderlər idarə edir. Ona görə səs çoxluğu qazansaydılar belə, çətin ki, uğurlu koalision hökumət quracaqdılar. Qursaydılar da, tezliklə dağılısacaqdılar, ölkədə siyasi böhran yaranacaqdı. Müxalifətin məğlubiyyətinə daha ciddi səbəblər də var. Məsələn, bu seçkilərdə bir neçə dəfə vahid siyahı ilə iştirak etməyə cəhd ediblər, amma şəxsi və siyasi ambisiyaları onları ayrı-ayrı koalisiyalarda seçkilərə getməyə vadar edib.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Xaçmazda iki rəfiqəni öldürən göbələk - onları necə tanıyaq?

Göbələklərin zəhərli olub-olmadığını müəyyən etmək üçün ən etibarlı üsul...

Xaçmazda iki qadın göbələkdən zəhərlənib. İlaha Bayramova rəfiqəsi Günel Abdullayeva ilə birlikdə Seyidli kəndində yerləşən meşədə göbələk yeyiblər. Bundan sonra hər iki qadın zəhərlənərək xəstəxanaya yerləşdirilib. Vəziyyətləri ağırlaşdıqından Bakıda yerləşən Klinik Tibbi Mərkəzə göndəriliblər. Zəhərlənənlərdən İlaha Bayramova Bakıya gətirilərkən yolda ölüb. 1985-ci il təvəllüdlü Günel Abdullayeva isə kəskin ağır və ekzotoksiki şok vəziyyətində Klinik Tibbi Mərkəzin Toksikologiya şöbəsinə çatdırılıb. Bütün reanimasiyon tədbirlərin aparılmasına və həkimlərin çoxsaylı səylərinə baxmayaraq, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

Bəs göbələkdən zəhərlənmə niyə baş verir?

Milli.az xəbər verir ki, göbələklərdən zəhərlənmənin səbəbi bəzi növlərinin zəhərli maddələr, xüsusilə mikotoksinlər və alkaloidlər ehtiva etməsidir. Bu maddələr bədəndə daxil olduqda sinir sistemində, mədə-bağırsağa və qaraciyərə zərər verə bilər. Zəhərli göbələklərdən bəziləri çox təhlükəli olub, ölməyə qədər apara bilən ağır zəhərlənmələrə səbəb olur. İnsanlar adətən onları yeməli göbələklərlə qarışdıraraq səhvən yeyirlər və bu da ölümcül nəticələrə gətirib çıxarır.

Xüsusilə "Amanita phalloides" kimi bəzi göbələk növləri çox kiçik dozada belə təhlükəlidir. Həmçinin müəyyən göbələklər zəhərli təsirini yalnız bişirildikdə itirdiyi üçün onları düzgün hazırlamamaq zəhərlənməyə yol açır. Bu səbəbdən, təbiətdə tapılan göbələkləri yeməkdən əvvəl mütəxəssislərin köməyindən və ya etibarlı mənbələrdən istifadə etmək vacibdir.

Göbələklərin zəhərli olub-olmadığını xarici görünüşlərinə əsasən müəyyən etmək çətin və təhlükəlidir, çünki zəhərli və yeməli göbələklər çox vaxt bir-birinə çox bənzəyir.

Bəzi zəhərli göbələklər xüsusi qoxuya, rəngə və quruluşa malik ola bilər. Məsələn, "Amanita muscaria" növü qırmızı papaqlı və ağ ləkəli olur. Amma sadəcə bu xüsusiyyətlərə əsaslanmaq təhlükəli ola bilər, çünki eyni görünüşə malik yeməli göbələklər də mövcuddur.

Göbələklərin zəhərli olub-olmadığını müəyyən etmək üçün ən etibarlı üsul mütəxəssislərin köməyindən istifadə etməkdir. Göbələk toplama təcrübəsi olmayanlar xüsusilə diqqətli olmalıdır.

Bəli, zəhərsiz və ya yeməli göbələklərdən də bəzi hallarda zəhərlənmə mümkündür. Bəzi yeməli göbələklər düzgün bişirilmədikdə və ya kifayət qədər uzun müddət bişirilmədikdə mədə-bağırsaq problemlərinə səbəb ola bilər. Göbələklərin çoxu xam halda həzm olunması çətin olan maddələr ehtiva edir və onları yaxşı bişirmək vacibdir. Göbələklər çox tez xarab ola bilən qidalardır. Xarab olmuş və ya köhnəlmiş göbələklər zəhərli maddələr və bakteriyalar ehtiva edərək zəhərlənmə yarada bilər. Bəzi insanlar müəyyən göbələk növlərinə qarşı həssas olur və onların yeyilməsi allergik reaksiyalara, hətta bəzi hallarda zəhərlənmə kimi qəbul edilə biləcək simptomlara səbəb ola bilər. Göbələklər saxlanma şəraitinə həssasdırlar və düzgün saxlanmadıqda bakteriya və toksinlərin yaranmasına səbəb ola bilər. Bu da onları yeməklə zəhərlənmə riskini artırır. Azərbaycanda göbələk zəhərlənmələri nəticəsində ölümle nəticələnən hadisələr il ərzində ara-sıra baş verir. 2023-cü ilin noyabrında Zaqatala və Qax rayonlarında göbələk zəhərlənmələri qeydə alınıb; bir neçə nəfər xəstəxanaya yerləşdirilib və bəzi hallarda ölüm faktları da baş verib. Qaxda isə iki uşaq bu səbəbdən həyatını itirib.

□ "Yeni Müsavat"

"Azərbaycanda tibb mütəxəssislərinin Almaniya kəşfiyyatı şəklində köçməsi ölkədə həkim çatışmazlığı problemini daha da kəskinləşdirir. Qəbul planı yeri artırılmalıdır". Bu barədə təhsil eksperti Kamran Əsədov öz sosial media hesabında qeyd edib.

Ekspert xatırladı ki, son 5 il ərzində Almaniya köçən azərbaycanlı tibb işçilərinin sayı 3 minə ötdü: "Bu tendensiya tibb tələbələri arasında da yayılıb, onlar təhsil aldıkları müddətdə alman dili kurslarına qatılaraq xaricdə işləməyə hazırlanırlar. Azərbaycanda tibb təhsilə olan maraq son illərdə xeyli artıb, lakin qəbul planının məhdud olması və xaricə köçən həkimlərin sayı səbəbindən ölkənin səhiyyə sisteminə ciddi kəskinləşmə yaranır. Bu vəziyyətin aradan qaldırılması üçün tibb təhsilinin daha geniş və əlçatan olması vacibdir. Hazırda Azərbaycan Tibb Universiteti ölkədə tibb təhsili üzrə aparıcı mərkəzdir, lakin qəbul yerlərinin azlığı səbəbindən hər il yüksək bal toplayan yüzlərlə abituriyent tibb sahəsinə daxil ola bilmir və başqa sahələrə yönəlmək məcburiyyətində qalır.

Ölkədə hər 1000 nəfərə 2,1 həkim düşməsi, Almaniya isə bu rəqəmin 4,3 olması tibb təhsilində qəbulun artırılmasının nə qədər zəruri olduğunu göstərir".

Kamran Əsədov qeyd edib ki, Azərbaycan tibb təhsili üzrə digər ölkələrə müqayisədə geri qalır: "Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, hər 1000 nəfərə düşən həkim sayında dünya ortalaması təxminən 3,5-dir. Bu isə Azərbaycanda tibb kadrlarının yetişdirilməsi və saxlanılmasının milli səhiyyə sisteminin dayanıqlığı üçün əsas olduğunu göstərir.

Bununla yanaşı, yüksək səviyyəli mütəxəssislərin hazırlanması üçün tibb təhsilinin keyfiyyəti və müasir standartlara uyğun olması da vacibdir. Müasir tədris laboratoriyaları, klinik təcrübə imkanları, həmçinin beynəlxalq təlim və proqramlarla əməkdaşlıq vasitəsilə tələbələrə praktiki bilikləri artırmaqla. Əgər Azərbaycan Tibb Universiteti beynəlxalq səviyyədə tanınan kurslar və təlim proqramları ilə əməkdaşlığı genişləndirərsə, bu, tələbələrə daha keyfiyyətli təhsil almaqlarına və xaricə axının azalmasına səbəb ola bilər.

Bütün bu tədbirlər qəbul planının artırılması və təhsil keyfiyyətinin yüksəldilməsi ilə birlikdə, Azərbaycanda tibb sahəsində mütəxəssis çatışmazlığını azaltmağa və milli səhiyyə sisteminin inkişafını dəstəkləməyə kömək edə bilər.

Belə bir vəziyyətdə tibb ixtisasına qəbul planının artırılması zərurəti ortaya çıxır. Hazırda 1300 qəbul yeri tibb sahəsində ölkənin ehtiyaclarını qarşılamaq üçün kifayət etmir və bu rəqəmin artırılması tələb olunur.

Bakıdan gedib xaricdə "arzt" olanların sayı artır - səbəblər

Almaniyaya köçən azərbaycanlı tibb işçilərinin sayı 3 minə ötdü - həkimlər deyir ki...

Qəbul planı artırılaraq yüksək bal toplayan tələbələrə ölkədə peşəkar kadr çatışmazlığının qarşısını almağa kömək edərsə və müasir tibb kadrlarının formalaşmasını təmin edərsə.

Bəs digər ekspertlər səbəbi nədə görür? Dövlətimiz bu yöndə hansı işləri görməlidir?

Mövzu ilə bağlı tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev "Yeni Müsavat"a danışdı. Professor qeyd edib ki, həkimlərin, eləcə də tibb işçilərinin başqa ölkələrə getməsinin əsasında ilk növbədə sosial səbəblər dayanır: "Yeni onlar daha çox əmək haqqı, şərait dalınca qaçırlar. İkinci səbəb isə həkimlərə olan münasibətdir. Biz Azərbaycan Həkimləri İctimai Birliyi adından dəfələrlə hökumətə müraciət ünvanlamışıq ki, sertifikatı imtahanı həkimlərə təhqiqrdir. Təsəvvür edin, həkimlər ali məktəbdə verdiyi imtahanı təkrarən bir də verir. Dünyanın heç bir yerində bu cür biabırçılıq yoxdur və təəssüf ki, bu hal davam edir. Yeni dünyada imtahan verib, Tibb Universitetini bitirib diplom almış həkim üçün sonrakı etaplarda, mərhələlərdə akkreditasiya sistemi var. Həkim nə qədər təcrübə mübadiləsində olub, nə qədər xəstə müalicə edib, həmin dövrə özünü necə aparıb, bütün bunlar araşdırılır və ona yenidən lisenziya verilir.

Bəs sertifikatı imtahanı nədir? Bu imtahanın çox hissəsi də neqativ hallarla dolu olur. Bunu açıq etiraf etmək lazımdır. Artıq qulağımıza müəyyən neqativ hallarla

bağlı məlumatlar gəlib çatır. Deməli, burada başqa maraqlar var. Bəs niyə bunu ləğv etmirlər? Bu qədər mütəxəssis danışır, müraciət edir, amma heç kim bu sertifikatı ləğv etməyi düşünmür. Əgər bunu ləğv etmirlərsə, demək ki, burada "qara maraqlar" var. Bu baxımdan hesab edirəm ki, bu, çox ciddi məsələdir. Biz xaricə "beyin axını"nın qarşısını almırıyıq. Əgər bununla bağlı tədbirlər görülmürsə, deməli, bu işdə də maraqlar var. Başqa bir məsələ, bu gün bizim Tibb Universitetimizdə təhsil üçün xeyli şərait yaradılıb. Yeni Qərb təhsilinin strukturlarına keçidlə bağlı xeyli işlər görülüb. Məsələn, artıq imtahanlar elektron qaydada görünür, imtahan götürülməsi zamanı əvvəlki vaxtlarda olan neqativ hallar demək olar ki, sıfıra endirilib və ali məktəb öz formasını yavaş-yavaş alır. Əlbəttə ki, burada maaşlar da adekvat olmalıdır. Yeni ali məktəb müəllimlərinin maaşları qaldırılıb. Həmçinin məlum olduğu kimi, Azərbaycan Tibb Universiteti publik hüquqi şəxsə çevrilib, amma dövlətin də ona dəstəyi olmalıdır. Bundan başqa, universitetdə yetərinə kadrlarımız var, onların potensialından düzgün istifadə olunmalıdır. Bizdə rezidentura sistemi var və rezidentlərin öyrənilməsi üçün xəstə lazımdır, amma yoxdur. Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə və Tədris Terapiya korpusları iflas durumundadır, çünki ora icbari Tibbi Sığorta xəstə vermir, sanki bu işdə ümummilli marağın əleyhinə gedirlər. Bunu

da araşdırın yoxdur. Rezi-dentlərin də hamısı Almaniya-yaya, Türkiyəyə gedir və orada da ilişib qalırlar. Beləliklə, səhiyyənin yenidən təşkilinə ehtiyac var".

"Ankara" klinikasının baş həkimi Zülfüqar Yusifov isə qeyd edib ki, bu mövzu artıq bir müddətdir ki, aktual olaraq qalır: "Tibbi tələbələrə universiteti bitirdikdən sonra rezidentura təhsilini almaq üçün digər ölkələrə, xüsusən Almaniya-yaya, tutduğunu görürük. Burada bir neçə səbəb var. Onlardan biri təhsil imkanlarının bir qədər səthi olması ilə bağlıdır. Hər zaman gənclik mərkəzə doğru üz tutmağa çalışır və bu normal haldır. Amma sayın artıq çox olması müəyyən qədər düşünməyə əsas verir. Beləliklə, burada ilk səbəb təhsillə bağlıdır. İkinci məsələ isə rezidentura zamanı ödənişlərin, təqaüdlərin çox aşağı olmasıdır. Məsələn, Almaniya-yada rezidenturada oxuyan tələbələrə universitetin verdiyi məvacib onların gündəlik həyatını ödəyəcək qədərdir. Baxmayaraq ki, Almaniya ölkəmizlə müqayisədə bahalı ölkədir, bununla belə, verdikləri məvacib yetəri qədərdir. Başqa bir məsələ, tələbələrə başqa ölkələrə getməsinə pozitiv baxmaq lazımdır. Yeni tələbələrə xarici ölkələrdə təhsil alması onların gələcək inkişafına təsir edir, dil bilgilərini genişləndirir. Tələbələrə bir qismi vətənə dönür, öz bildiklərini tətbiq edir, xaricdə məskunlaşan qismi isə Azərbaycan diasporunun güclənməsinə təsir edir".

□ **Xatidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Oktyabrın 28-də Səbəyel rayonu, Badamdar qəsəbəsi ərazisində qaya parçalarının Bakı Kənar Dairəvi yoluna doğru uçqun təhlükəsi yaranıb və bununla əlaqədar Fövqəladə Hallar Nazirliyi Xüsusi Riskli Xilasetmə Xidməti və Dövlət Yanğından Mühafizə Xidmətinin qüvvələri dərhal əraziyə cəlb olunub, ərazi nəzarətə götürülərək aidiyyəti qurumlarla birlikdə müvafiq təhlükəsizlik tədbirlərinin görülməsi təmin edilib.

Badamdarda qaya parçalarının uçması ilə bağlı Bakı Kənar Dairəvi yolunda avtomobillərin hərəkəti fasilələrlə məhdudlaşdırıla bilər.

Bu barədə Fövqəladə Hallar, Daxili İşlər nazirlikləri və Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin mətbuat xidmətləri birgə məlumat ya-

yıb. Məlumatda qeyd edilib ki, Səbəyel rayonu, Badamdar qəsəbəsi ərazisində qaya parçalarının Bakı Kənar Dairəvi yoluna doğru uçqun təhlükəsinin aradan qaldırılması üçün aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən müvafiq tədbirlər həyata keçirilir. "Bu çərçivədə avtonəqliyyat vasitələrinin təhlükə-

Uçqun təhlükəsinə görə dövlət qurumları ayaqda

Badamdarda qaya parçalarının uçması ilə bağlı avtomobillərin hərəkəti fasilələrlə məhdudlaşdırıla bilər; fəvqəladə hallar naziri Kəmaləddin Heydərov hadisə yerində olub

siz hərəkətinin təmin edilməsi məqsədilə qeyd olunan tədbirlər bitənə kimi Bakı Kənar Dairəvi yolunda avtomobillərin hərəkəti fasilələrlə məhdudlaşdırıla bilər. Bununla əlaqədar sürücülərdən göstərilən məsələyə anlayışla yanaşılması və müvəqqəti tətbiq olunan məhdudiyyətləri nəzərə alaraq alternativ yollardan istifadə edilməsi xahiş olunur", - məlumatda bildirilib.

FHN-in mətbuat xidmətin-

dən verilən məlumata görə, oktyabrın 29-da şəhər saatlarında fəvqəladə hallar naziri general-polkovnik Kəmaləddin Heydərov hadisə yerinə gəlib. Uçqun təhlükəsi olan qaya parçalarının ərazidən götürülməsi ilə əlaqədar görülməli işlərlə yerində tanış olan nazir aidiyyəti üzrə müvafiq tapşırıqlar verib. Qeyd edilib ki, Fövqəladə Hallar Nazirliyi aidiyyəti qurumlarla koordinasiya şəkildə uçqun riski olan qaya parçalarının ərazidən götürülməsi istiqamətində zəruri tədbirlər görür.

Bakı Kənar Dairəvi avtomobil yolunun 6-cı kilometrliyində baş vermiş sürüşmə ilə bağlı hazırda Baş Dövlət Yol

"Yağışların ümumi təndensiyasına baxdıqda nisbətən müşahidə edilir, lakin yağışlar fəsilələr üzrə qeyri-bərabər paylanır".

Bunu APA-ya açıqlamasında Coğrafiya İnstitutunun icraçı direktoru, coğrafiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zaur İmrani deyib. O bildirib ki, yağışların normaldan artıq yağması iqlim dəyişikliyi ilə əlaqədardır: "Son 10-15 ildə olan kəskin leyasan yağışları ümumi normaldan 3-5 dəfə artıq düşüb. Bunun nəticəsində də müəyyən fəsadlar yaranıb".

Alimin sözlərinə görə, təbii fəlakətlərdən heç bir dövlət sığortalanmayıb və Avropanın

inkişaf etmiş ölkələrində də bu hadisələr baş verə bilər.

Zaur İmrani həmçinin ləvə edib ki, iqlim dəyişmələri ilə əlaqədar 2010-cu ildə istiləşmə daha çox olduğuna görə Kürdə daşqın baş vermişdi: "Bəzən deyirlər, Kür çayı quruyur, amma Kür çayı qurumur, Kürün suyundan düzgün istifadə edilmir. Bunun üçün də su ehtiyatlarını və onlardan səmərəli istifadəni öyrənmək lazımdır. Ekoloji normaya əməl olunmadığı, Kürün suyundan daha çox istifadə edildiyi üçün çayda suyun səviyyəsi azalır. Amma burada qurumadan söhbət gedə bilməz".

□ "Yeni Müsavat"

BŞİH subasmalara görə iki qurumu hədəf göstərdi

Mütəxəssis problemin həllinin Bakının altında olduğunu deyir

Son günlər Azərbaycanda havalarda yağıntılı keçməsi paytaxt Bakıya xeyli problemlər yaşadı. Belə ki, artıq neçənci dəfədir ki, şəhər yağış sınağından uğurla çıxıb. Yağışlı hava şəraiti zamanı ən çox sular altında qalan isə Sabunçu rayonu olur.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin mətbuat xidmətinin rəhbəri İsrəfil Kərimov bildirib ki, bu, İri Şəhərlərin Birləşmiş Su Təchizatı Xidməti və "Azəryolservis" ASC-nin fəaliyyəti ilə əlaqədardır. Onun sözlərinə görə, körpülərin tikintisi, yollarda kanalizasiyaların quraşdırılması xidməti ilə məşğul olan bu qurumlar ərazinin pis vəziyyətə düşməsinə birbaşa məsuliyyət daşıyır.

"Azəryolservis" ASC-nin mətbuat xidmətinin rəhbəri Anar Nəcəfli bildirib ki, körpülərin, yolların və tunellərin tikintisi ilə agentlik məşğul olsa da, Sabunçu rayonunda salınan tunel AAYDA-nın balansında deyil. "Bütün körpülərin, tunellərin tikintisi həm agentlik, həm də aidiyyəti qurumlar tərəfindən nəzarətə götürülür. Tam normalara cavab vermədiyi halda istismara qəbul olunmur. Orada hər bir şey inşaat normalarına uyğun olaraq həyata keçirilir. Hər bir şey öz qaydasında olmalıdır. Yağış yağar-

kən müəyyən tunellərdə problemlər yaşandı. O tunellərdə nasosxanalar fəaliyyət göstərir. Nasoslar tam gücü ilə işləyirlər. Daxil olan suyu vuran sistem korrektorlara qoşulur. Normadan artıq yağış yağanda güclü su axını baş verir və korrektor çatdırıb su axını tam qəbul edə bilmir. Nəticədə su tunele yığılır. Əsas problem odur ki, yağış azaldandan və ya kəsəndən sonra su heç yerə axmasın. Biz belə hadisə ilə yolda rastlaşmamışıq. Yağış

və qunt sularının kənarlaşdırılması sisteminin hamısı kollektorlara qoşulur. Kollektor ötürə bilmədikdə belə bir problem yaranır".

İri Şəhərlərin Birləşmiş Su Təchizatı Xidmətinin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, normaldan artıq yağış yağışlardan sonra ağır fəsadların müşahidə olunmaması üçün qurum üzərində düşən bütün işləri görür. Yağış sularını axıtmaq üçün istifadə olunan drenaj sistemləri və tullantı sularını daşıyan xətlər,

kollektorlar müntəzəm fəaliyyət üçün mütəmadi təmizlənilir.

Xidmətin mətbuat katibi Ceyhun Musaoğlunun sözlərinə görə, **əgər bu kollektorlar, borular məlum miqdar üçün nəzərdə tutulubsa, ondan dəfələrlə çox su miqdarı yaranıbsa, bu zaman ərazini su basır:** "Bakı şəhərinin əksər ərazilərində fəaliyyət göstərən kollektorlar, borular, su axıntıları ilə bağlı drenaj sistemləri sovet dövründən qalan,

bəziləri istismar müddətini bitirən quyulardır, borulardır. Təbii ki, bunlar zaman-zaman dəyişdirilir, dəyişdiriləcək və dəyişdirilməlidir. Digər tərəfdən, bildiyiniz kimi, yağış sularını axıdan drenaj sistemi fərqli fəaliyyət göstərir. Bəzi yerlərdə drenaj sistemi ilə axıntı sularını aparan kollektorlar demək olar ki, birləşib. Yeni eyni funksiyaları yerinə yetirirlər. Bu da doğru deyil. Bunların da zaman-zaman bir-birindən ayrılması prosesi həyata keçiriləcək. Bununla yanaşı, 15-20 il bundan öncəyə baxsaq, Bakı şəhərində 2 milyon əhali vardı. O zaman bu qədər tikintilər, bu qədər evlər yox idi. Amma bu gün Bakıda 5 milyondan çox əhali var. Tikintilərin də sayı 100-dən çox artıb. Elə yerlər var ki, məsələn, Qobuda, Lökbatanda, qayalardan, təpələrdən su çıxırların, axıntı üçün nəzərdə tutulan kanalların üzərində restoranlar, evlər tikilib. Bu zaman su artıqları kanallar vasitəsilə axıb kollektorlara tökülə bilmir. Bakı şəhərinin Baş Planında 2040-da bu kimi problemlərin həlli nəzərdə tutulub. Yeni şəhər ərazisində yağış, drenaj boru xətləri məişət kanalizasiya xətlərinin bir-birindən ayrılması, yağış sularının toplanması və təkrar istifadəsinin təşkili nəzərdə tutulub. Bu kimi işlərə başlanılıb və davam edir".

Ekspert Rauf Ağamirzayev isə deyib ki, **ölkənin ən gur yağıntılı yeri Lənkəran-**

dır. Orada bir həftə ərzində dayanmadan yağış yağa bilər. Lakin son illər Bakıda da intensiv yağışlı günlərin sayı artıb: "Bakının bütün yol şəbəkəsinin uzunluğu 1692 kilometrdir. Bütün şəhəri əhatə edən və yağış sularını idarə edən sistem yoxdur. Yeni mövcud sistem 22 faizi əhatə edir. Bu natamamlıqlardan biridir. İkinci natamamlıq isə odur ki, həmin yağış sularını idarə edən sistem məişət kanalizasiyasına qatılır. Bu da ayrı bir fəsad yaradır. Digər məsələ isə odur ki, şəhər küçələrində sahə genişləndirilsə də, yerin altındakı infrastruktur olduğu kimi qalır. Bu da bir problemdir. Ümumilikdə Bakının manipulyasiya olunan mövzuları çoxdur. Onlardan biri də paytaxtın köçürülməsidir. Bu tək həll yolu deyil. Bakının yeraltı infrastrukturunu mütləq genişləndirməlidir. Bütün şəhərin yeraltı kommunikasiyası olmalıdır. Bunun üçün müasir tikinti metodu var. Onlardan biri mikrotuneldir. 2-3 metrlik diametri olan şəbəkə halında 250-300 metrə bir quyular qazılır. O quyuların arasındakı mikrotunellərlə bu işlər görülür.

Bakı milyonluq şəhərdir və heç yerə köçürülə bilməz. Şəhərin iqtisadiyyatı durmadan inkişaf etməlidir, dayandıрмаq olmaz. Ona görə də kommunikasiyaların köçürülməsi işinə diqqət və investisiya artırılmalıdır".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

“Məndən üzr istəsinlər, yoxsa polisə müraciət edəcəyəm”

Əməddar artist İlkin Əhmədova “7 Tamam” proqramında sürpriz edilərək, üçüncü övladının dünyaya gələcəyi haqda məlumat verilib. Xəbəri efirdə öyrənən muğam ifaçısının bu görüntüləri sosial şəbəkədə tənqid edilib.

Axşam.az-a açıqlama verən İlkin Əhmədov məsələyə aydınlıq gətirib. O bildirib ki, verilişdə ona qarşı edilən bu sürprizə çox əsəbiləşib: “Proqramın prodüseri olan xanım mənə yazdı ki, sizə necə sürpriz edək? Mən də razılaşmadım, dedim ki, mənə heç nə etməyin. Gediblər mənim razılığım olmadan ailəmin nömrəsini tapıb, anama, bacıma, həyat yoldaşıma zəng ediblər. Hamıya da yalvarıb ki, İlkin bilməsin. Niyə, məqsəd nədir? Əgər mən sizə icazə vermərəmsə, niyə üstümdən aşıb bu dərəcədə irəli getdiniz?”

Sürpriz efirin sonunda oldu. Orada tamaşaçıya hörmətsizlik olmasın deyə, proqramı tərk etmədim. Verilişin sonuna kimi soruşdum ki, nədir sürpriz? Dedilər, sizə xeyir olan bir şeydir, narahat olmayın. Mən belə şeylərə yol vermərəm. İnsanlar niyə məni tənqid etməlidir?”

İfaçı qeyd edib ki, qarşı tərəf ondan üzr istəməsə, polisə müraciət edəcək: “Qəti fikrimdir, ərizəm də hazırdır. Mənə açıqlama versinlər ki, niyə bunu ediblər, ailəmin nömrəsini haradan tapıblar? Çıxıb hər yerdə məndən üzr istəsinlər. Yoxsa polisə müraciət edəcəyəm”.

Ağadadaş Ağayevin ölkədən çıxışına qadağa

Xalq artisti Ağadadaş Ağayev məhkəməyə verilib.

Buna səbəb onun dövlətə vergi borclarının yaranmasıdır.

Belə ki, müğənniyə məxsus “Ağadadaş” MMC-nin dövlət büdcəsinə vergi və fondlara borcu yaranıb. Lakin o, həmin borcları müəyyən olunan vaxt keçməsinə baxmayaraq, ödəməyib. Buna görə də Dövlət Vergi Xidmətinin Bakı şəhəri üzrə Lokal Gəlirlər Baş İdarəsi ona qarşı Bakı Kommersiya Məhkəməsində iddia qaldırıb.

İddiada borcu ödəmədiyi təqdirdə Xalq artistinin Azərbaycandan çıxışına müvəqqəti qadağa qoyulması xahiş olunur.

İddiaya hakim Kənan Hüseynov baxacaq.

Qeyd edək ki, sənətçi bu yay Binəqədi rayonu ərazisində yerləşən “Medera” hospitaldakı qalmaqlı davamı ilə gündəmə gəlib.

Ölkədə terror aktları planlaşdırmaqda ittiham olunan Bəhrüz Əskərovun cinayət işi üzrə məhkəmə istintaqı başlayıb. “Qafqazinfo” xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə keçirilən iclasda ittiham aktı elan edilib.

Bəhrüz Əskərov qeyriləri ilə cinayət əlaqəsinə girərək terrorla əlaqəli ağır cinayətlər törətməyi planlaşdırmaqda ittiham edilir.

Bəhrüz Əskərovun nifrət bəslədiyi şəxslərdən biri Lənkəranın icra başçısı Taleh Qaraşov olub. Onun həyatına sui-qəsd təşkil etmək üçün işə keçib. Müxtəlif vaxtlarda onu təqib edib, işə gəlib-getmə vaxtlarını öyrənib. Bundan başqa, o, ətrafına topladığı şəxslərə Azərbaycanın bəzi rayonlarında fərdi qaydada ingilis dili müəllimi kimi fəaliyyət göstərən xarici ölkə vətəndaşının həyatına sui-qəsd həyata keçirməyi tapşırıb.

Amma Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) xüsusi əməliyyat tədbiri ilə Bəhrüz Əskərovun iradəsindən asılı olmayaraq cinayət törətməsinin qarşısı alınıb. Ona əməllərinə görə Cinayət Məcəlləsinin 28,120.2.1, 28,120.2.10, 28,120.2.11, 28,120.2.12 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında milli, irqi, dini ədavət və düşmənçilik zəminində təkrar adam öldürməyə hazırlıq), 28,214.2.1,

Lənkəranın icra başçısını belə öldürmək istəyiblər

DTX-nın həbs etdiyi Bəhrüz Əskərov sərbəst ifadəsində hər şeyi ətraflı danışacağını deyib

28,214.2.3 (odlu silahdan və silah qismində istifadə olunan predmetlərdən istifadə etməklə terror aktı törətməyə hazırlıq), 28,214-3.1 (terrorçuluqla əlaqədar təlim keçməyə hazırlıq), 28,277 (dövlət xadiminin həyatına sui-qəsd etməyə hazırlıq) və 28,278.1-ci (dövlətin konstitusiyaya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə yönələn hazırlıq hərəkətləri) maddələri ilə yekun ittiham elan edilib. Bu maddələrin sanksiya həddi ömürlük azadlıqdan məhrum etməyə qədərdir.

Məhkəməyə sədrlik edən

hakim Səbuhi Hüseynov təqsirləndirilən şəxsdən ittihamı münasibətini soruşub. Müttəhim B.Əskərov özünü qismən təqsirli bildiyini, sərbəst ifadəsində ətraflı danışacağını deyib.

Növbəti iclas dekabrın 3-nə təyin edilib.

“Qəsdən adam öldürmə cinayətləri 50 faiz azalıb” - hərbi prokuror

Hərbi Prokurorluqda əməliyyat müşavirəsi keçirilib

Hərbi Prokurorluqda rəhbər vəzifəli şəxslərin iştirakı ilə 2024-cü ilin birinci yarımilində Respublikanın Hərbi Prokurorluq orqanlarında qeydə alınmış qəsdən adam öldürmə, qəsdən adam öldürməyə cəhd və özünü öldürmə həddinə çatdırma cinayətləri üzrə ibtidai araşdırmaçı prosessual rəhbərliyin vəziyyətinin, cinayət hadisələrinin baş verməsinin səbəb və şəraitinin, həmin cinayətlər üzrə istintaq təcrübəsi və məhkəmə nəticələrinin ümumiləşdirilməsinin müzakirəsinə həsr olunmuş əməliyyat müşavirəsi keçirilib.

Bu barədə Hərbi Prokurorluğun mətbuat xidmətindən bildirilib. Qeyd olunub ki, əvvəlcə tədbir iştirakçıları Ulu öndər Heydər Əliyevin və şəhidlərimizin əziz və unudulmaz xatirələrini bir dəqiqəlik sükutla anıb, qazilərə şəfa diləyiblər.

Əməliyyat müşavirəsində çıxış edən baş prokurorun müavini - hərbi prokuror, ədliyyə general-leytenantı Xanlar Vəliyev bildirib ki, Ulu öndər Heydər Əliyevin mükəmməl siyasətini dövrün tələblərinə uyğun reallaşdıran Prezident İlham Əliyevin hərtərəfli bilik və bacarığı, qətiyyəti, yorulmaz fəaliyyəti ilə xalqın

müdrəkliyyətin və əzmkarlığının vəhdəti sayəsində dövlətimizin daha da güdrətlənməsi və əhalinin rifahının bütün istiqamətlər üzrə yaxşılaşdırılması prosesinin davamlılığı uğurla təmin olunur. O, həmçinin vurğulayıb ki, Prezident İlham Əliyevin ölkəyə rəhbərlik etdiyi 21 ildə əldə edilən misli görünməmiş uğurlara birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın zəngin fəaliyyəti də töhfələr verməkdədir.

Bundan sonra məruzəçilər - istintaq idarəsinin rəisi, ədliyyə polkovniki Bəhrüz Əhmədov və Hərbi Prokurorluqda istintaqa nəzarət şöbəsinin rəisi, ədliyyə polkovniki Hümət Məmmədov əməliyyat müşavirəsinin həsr olunduğu məsələlər barədə çıxış

edərək, bununla bağlı hesabat dövründə görülmüş işlərdən danışib. Həmin cinayətlərin qarşısının alınması ilə əlaqədar hərbi prokurorluq orqanlarının və əidiyyəti qurumların qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün görülməli olan tədbirlər barədə məlumat veriblər. Məruzələr ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Ədliyyə general-leytenantı Xanlar Vəliyev deyib ki, Prezident İlham Əliyevin yüksək diqqət və qayğısı sayəsində Silahlı Qüvvələrimizin maddi-texniki bazası əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmləndirilib, şəxsi heyəti peşəkar hərbi qulluqçularla komplektləşdirilib, hərbiçilərin nəzəri bilik və peşə, həmçinin mənəvi-psixoloji hazırlıq səviyyəsi

artırılıb, qeyd olunanlar nizam-intizamın və qanunçuluğun daha da möhkəmlənməsini şərtləndirib.

Sonra hərbi prokuror Xanlar Vəliyev əməliyyat müşavirəsinin həsr olunduğu cinayətlərin istintaq və məhkəmə təcrübəsinin mütəmadi olaraq ümumiləşdirilərək həmin cinayətləri doğurmuş səbəb və şəraitin aradan qaldırılması üçün zəruri qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsinə dair əidiyyəti qurumların rəhbərlərinə məlumat məktubları, komandanlıqlara təqdimatlar, ərazi hərbi prokurorlarına icmal məktublar göndərilməsinin bu qəbildən olan cinayətlərin qarşısının alınmasındakı xüsusi rolunu qeyd edib.

Ədliyyə general-leytenantı Xanlar Vəliyev xüsusi vurğulayıb ki, bütün bunların nəticəsində 2023-cü ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2024-cü ilin eyni dövründə qeydə alınmış qəsdən adam öldürmə cinayətləri 50 faiz, özünü öldürmə hadisələri 80 faiz azalıb, qəsdən adam öldürməyə cəhd cinayətləri isə ümumiyyətlə qeydə alınmayıb.

Əməliyyat müşavirəsinə yekun vuran hərbi prokuror Xanlar Vəliyev diqqətə çatdırıb ki, cinayət hadisələrinin, o cümlədən bu qəbildən olan cinayətlərin qarşısının alınması istiqamətində Hərbi Prokurorluğun əidiyyəti qurumlarla birgə fəaliyyəti bundan sonra da uğurla davam etdiriləcək.

Bu ilin 9 ayında ölkəyə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 36,9% faiz çoxət idxal edilib.

Onu da qeyd etmək ki, ötən il Azərbaycana 25 milyon 102 min dollar dəyərində 320 min 543 baş diri qoyun idxal edilib ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə say baxımından 65% və ya 125,9 min baş, dəyər baxımından isə 58% və ya 9.2 milyon dollar deməkdir. Məlumdur ki, Gürcüstan Azərbaycanın əsas xırdabuynuzlu heyvan idxalı bazarıdır. Belə ki, 2023-cü ildə Gürcüstandan ölkəyə 16 milyon 414 min dollar dəyərində 218 min 191 baş diri qoyun idxal edilib. Əvvəlki ilə müqayisədə Gürcüstandan diri qoyun idxalı 24% və ya 42,3 min baş artıb. Ötən il Gürcüstandan Azərbaycana diri qoyun idxalı ölkəyə gətirilən ümumi qoyun idxalının 68%-ni təşkil edib.

Əslində ölkəyə idxal olunan məhsulların artırılması ilə əlaqədar qiymətlər enməli idi. Lakin bu proses baş vermirdi. İdxal olunan donmuş ət ucuz olsa da, ölkədə qoyun və mal ətinin qiymətində artım davam edir. Buna səbəb isə vətəndaşların donmuş ətə üstünlük verməməsidir. Dövlət Statistika Komitəsinin açıqlamasına görə isə son 1 ayda ətin qiyməti 1,7 faiz artıb. Yeni görünən mənzərə budur ki, dondurulmuş ət alınır, ona görə bu məhsulun qiymətində ucuzlaşma olur. Azərbaycanda hər adam il ərzində 43,5 kq ət yeyir. Bu barədə məlumat Dövlət Statistika Komitəsinin bu ilin iyununda nəşr etdiyi "Azərbaycan - faktlar və rəqəmlər" bukletində qeyd olunub.

Bəs ekspertlər nə deyir? Xalq niyə dondurulmuş ət yemir?

Qeyd etmək yerinə düşər ki, Azərbaycanın ətlə təminatında idxaldan asılılıq artıb. Bunu rəsmi rəqəmlər də təsdiqləyir. Məsələn, 2024-cü ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycana 30 min 722 ton ət idxal edilib. Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına

Ət idxalı artıb, amma qiymət ucuzlaşmır

Ekspertlər hesab edir ki, idxal olmadığı təqdirdə ətin qiyməti indiki səviyyədən 20-30 faiz daha baha olacaq

görə, bu həcmdə ətin dəyəri 68 milyon 543 min ABŞ dolları təşkil edib. Bunlar ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə həcm baxımından 6 min 490 ton (26,7 faiz), dəyər baxımından isə 21 milyon 602 min ABŞ dolları (46 faiz) çoxdur.

Hazırda ət idxal etdiyimiz əsas ölkələr Rusiya, Gürcüstan və Qazaxıstandır. Ekspertlər ət idxalının artmasını müxtəlif səbəblərlə izah edirlər. Mütəxəssislərin fikrincə, son illər ölkəmizdə örüş sahələrinin azalması, yem komponentlərinin bahalaşması heyvandarlığın inkişafına mənfi təsir göstərmişdir. Həm iri, həm də xırdabuynuzlu

heyvanların saxlanılmasına çəkilən xərclərin 2-3 dəfəyə qədər artması bu sahə ilə məşğul olan sahibkarları profillərini dəyişmək məcburiyyətində qoyub.

İqtisadçı Akif Nəsirli mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"la fikrini bölüşüb: "İlk növbədə onu qeyd edim ki, Azərbaycan vətəndaşı il ərzində 43,5 kq ət yeyir demək doğru deyil. Bu rəqəm yalnız ölkə daxilində istehlak olunan ətə tələbatın ödənilən hissəsidir. Bir insan il ərzində azı 80 kq ət yeməlidir. 80 kq ət yeməyən insan normal inkişaf edə bilmir. DSK bunu deməklə nəyə əsaslanır, onu bilmirəm. Di-

gər tərəfdən, biz hələ o səviyyədə ət qıtlığına gəlib yetməmişik ki, satışdan dondurulmuş ət ala. Ümumiyyətlə, dondurulmuş ət satışa çıxarılmır. Dondurulmuş ət çox sayda şəxsi heyəti olan dövlət və qeyri-dövlət qurumlarında şəxsi heyətin qidalanması üçün və ət məhsullarının istifadə edilməsi üçün istifadə edilir. Tərkibində ət olan kolbasalara tələbat məhz dondurulmuş ət hesabına ödənilir. "Dondurulmuş ət almırıq deyərək ət ucuzlaşmır" iddiası ilə də razılaşmıram. Yeni ölkədə dondurulmuş ət təklifi də yoxdur. Buna ehtiyac da yoxdur. Çünki əvvəldə qeyd

etdiyim kimi, o təyinatlar üzrə tələbatı güclə ödəyir. O ki qaldı dondurulmuş ətlə təzə ətin fərqi, dondurulmuş ətin tərkibində başqa qida maddələrində olmayan, orqanizm üçün lazım olan orqanik fermentlər var ki, bunlar da mal və qoyun ətinin tərkibində olur. Onların tərkibində olan 7 maddədən üçü ət dondurularkən ölür. Nəticədə orqanizm təzə ətdən ala biləcəyi qida maddələrinin hamısını dondurulmuş ətdən ala bilmir. Məsələn, hətdir ki, təzə ət alanda dondurulmasın".

Ekspert əlavə edib ki, qiymətin ucuzlaşması idxal hesabına baş verə bilər: "Qiymətin ucuzlaşması yalnız ölkə daxilində heyvan-

10 il əvvəl donmuş ətin ümumi istehlakımızda payını götürməliyik, indiki ilə müqayisə etməliyik. İndi donmuş ət yemiriksə, 10 il əvvəl də yeməmişik. Yeni bu arqument doğru deyil. Bu cür fikri iddia etmək hesablamaya tələb edir. Ətin qiymətinin artması əhalinin donmuş ətin istehlakını artırır-azaltması ilə bağlı deyil. Ümumiyyətlə, ölkədə həm iri, həm də xırdabuynuzlu heyvanları saxlayanların sayı azalıb. Çünki heyvanların bəslənməsi üçün xərclər çoxalıb. Ona görə də vətəndaşlara heyvan saxlamaq sərf etmir. Əvvəldə dediyim kimi, əhalinin sayı və alıcılıq qabiliyyəti artır. Lakin ətin qiymətinin bahalaşmasına baxmayaraq, tələbat azalmır. Bu da xərclərin artması fonunda qiymətin yüksəlməsinə gətirib çıxarır. Azərbaycanda 2022-ci ilə müqayisədə 2023-cü ildə idxal artıb. Bu il təxminən xırdabuynuzlu heyvanların idxalı 3 dəfəyədək yüksəlib. Nəzərə almaq lazımdır ki, idxal olmasa, qiymətlər daha sürətli şəkildə qalxardı. Yeni idxal edilən məhsullar qiymətin daha tez şəkildə yüksəlməsinin qarşısını alır. Əslində idxalçılar görürlər ki, ölkədən kənarda ət məhsullarını daha baha şəkildə satmaq mümkündür. Ona görə də idxalın həcmi çoxaldılar. Xüsusən Ukrayna-Rusiya müharibəsindən sonra Azərbaycanda quşçuluq məhsullarının idxalı dayandı. Bu səbəbdən ölkədə ət məhsullarının qiyməti bahalaşdı. Biz düşünməyək ki, idxalın çox olmasına baxmayaraq, ətin qiyməti niyə bu qədər baha deyil. Nəzərə alaq ki, idxal olmadığı təqdirdə qiymətlər indiki səviyyədən 20-30 faiz daha baha olacaqdı. Saxlanılan heyvanların və bazara çıxarılan ətin həcmində əhəmiyyətli dərəcədə artım olmasa, qiymətlərin daha da bahalaşacağını güman edirik".

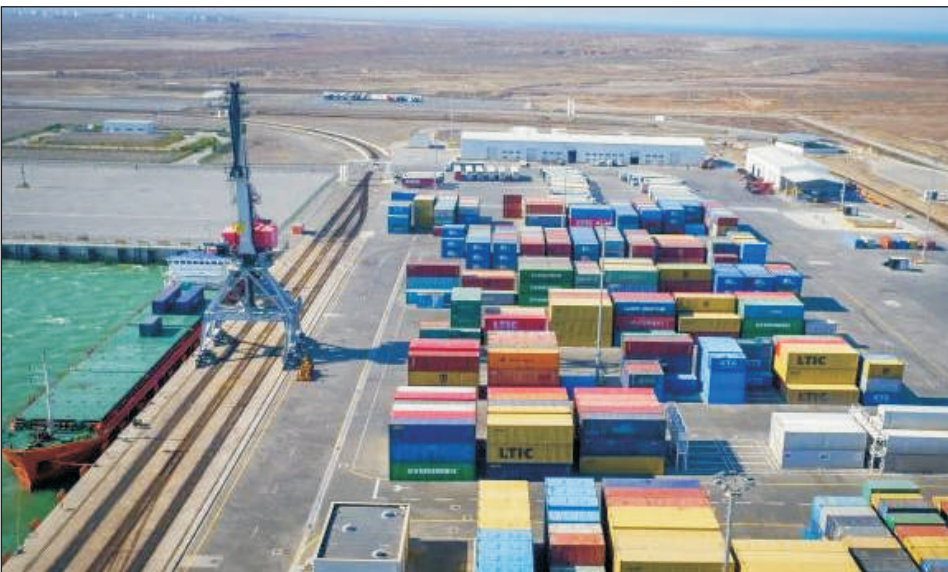
□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"**

Dəniz daşımalarımız niyə azalıb?

Ekspert: "Nəzərə almaq lazımdır ki, Xəzər okeana çıxışı olmayan bir dənizdir"

Azərbaycanın 2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında dəniz nəqliyyatı ilə daşıman yüklərin həcmi 6,358 milyon ton təşkil edib ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə daşımaların həcmi 8,6 faiz azalması deməkdir.

Nəzərə almaq lazımdır ki, Orta dəniz vasitəsilə Şərqdən Qərbə və əks istiqamətdə daşımalar Azərbaycan üzərindən həyata keçirilir. Bunlar isə Qazaxıstan və Türkmənistandan Azərbaycana Xəzər dənizi ilə ötürülür. Çünki Azərbaycanın Orta Asiya ilə quru sərhədi yoxdur. Statistik rəqəmlər də göstərir ki, əvvəlki illərlə müqayisədə Azərbaycan üzərindən daşımalar ilbəil artır. O

baxımdan nəzərə alsaq ki, ümumiyyətlə, Azərbaycan vasitəsilə tranzit

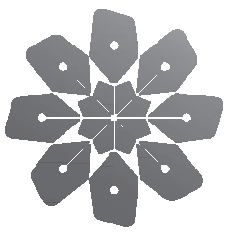
yüklərin daşınması artır, o zaman dəniz yolu ilə yükdaşımanın bu qədər azalması

nə deməkdir?

Sözügədən məsələyə aydınlıq gətirən millət vəkili

li Vüqar Bayramov Bakı-xeber.com-a açıqlamasında bununla bağlı bir sıra məqamlara toxunub: "Məsələ ondadır ki, Azərbaycan Orta dəniz vasitəsilə fərqli nəqliyyat növlərindən istifadə edir. O cümlədən dəniz nəqliyyatı daşımalarda müəyyən çəkiyə malikdir. Ümumiyyətlə, nəzərə almaq lazımdır ki, dəniz nəqliyyatı ilə daşıyan yüklərin həm ton, həm də dəyər ifadəsində qiymətləndirilməsinə ehtiyac var. Çünki biz əvvəlki illərdə dəniz üzərindən daşıyan yüklərin həcmində dəyər ifadəsində artım müşahidə etmişik. Ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, Orta dəniz üzərindən Azərbaycan vasitəsilə daşıyan yüklərin həcmində 64 faiz artım qeydə alınıb. Bu ondan xəbər verir ki, region Orta dəniz üçün cəlbedicidir. Ancaq digər tərəfdən də dəniz üzərindən daşıyan yükləri qiymətləndirən zaman bura-

da mütəmadi olaraq müəyyən aylar üzrə artım, müəyyən aylar üzrə isə azalma müşahidə edə bilərik. Xüsusən də nəzərə almaq lazımdır ki, 2022-2023-cü illərdə daha çox dəniz üzərindən yüklərin daşınmasına ehtiyac var idi. Bu da müqayisəli şəkildə 2024-cü ilin yekunlarına daha çox təsir göstərir. Ancaq birmənalı şəkildə yene də dəniz nəqliyyatı Azərbaycan üçün prioritetdir. Yene də dəniz vasitəsilə yükdaşımalara ehtiyac var. Xüsusən Ələt Beynəlxalq Ticarət Limanının istifadəyə verilməsi bu imkanları genişləndirir. Ancaq onu da nəzərə almaq lazımdır ki, Xəzər okeana çıxışı olmayan bir dənizdir. Çünki qapalı su hövzəsidir. Bu da yükdaşımalara öz təsirini göstərir. Ancaq gözlənti ondan ibarətdir ki, növbəti dövrlərdə biz dəniz üzərindən daşıyan yüklərin həcmində artımları müşahidə edəcəyik".

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycanın dövlətçilik
tarixinin, milli adət-ənənələrinin,
elm və mədəniyyətinin təbliği**

Azərbaycanın Əqli Mülkiyyət Agentliyi Gürcüstanın SAKPATENTİ Əqli Mülkiyyət üzrə Milli Mərkəzinin rəhbərliyinə məktub göndərüb. Məktubda bu ölkənin 1TV.GE ttp://1tv.ge/, "İMEDİ" və "Rustavi" telekanallarında Azərbaycan rəqsi "Basqalı"nın "erməni şalaxosu" kimi təqdim olunması ilə bağlı səbəblərin araşdırılması və müvafiq tədbirlərin görülməsi xahiş olunur.

Agentlik həmçinin "Bu qala, daşlı qala" Azərbaycan xalq mahnısından istifadə edilərkən onun mənsubiyyətinin göstərilməməsinə diqqət yönəldib. Məktubda görülməyən tədbirlər barədə Azərbaycanın Əqli Mülkiyyət Agentliyinə məlumat verilməsi, gələcəkdə belə halların təkrarlanmaması üçün məsələnin nəzarətdə saxlanılması xahişi də yer alır. Hüquq pozuntularının təsdiqlənən müvafiq materiallar SAKPATENTİ-yə təqdim olunub.

Qeyd olunub ki, ötən il noyabrın 3-də Gürcüstanın 1TV.GE ttp://1tv.ge/ telekanalında yayımlanmış "Natalia & Datuna" şou proqramında Azərbaycan Respublikasının xalq artisti Aftandil İsrailovun müəllifi və ifaçısı olduğu məşhur "Basqalı" rəqsi ilə müşayiət olunan mahnı "Somxuri şalaxo"- "erməni şalaxosu" kompozisiyası kimi təqdim olunub. Bu il sentyabr ayının 14-də isə Gürcüstanın digər televiziya kanalı İMEDİ-də yayımlanan "Çveni şou" proqramında da "Basqalı" Azərbaycan rəqsinə (musiqisinə) yazılmış və Dodona Namoradzenin ifa etdiyi mahnı yenə "erməni şalaxosu" adı altında təqdim olunub.

Xatırladaq ki, "Basqalı" rəqsi Azərbaycanla yanaşı Qafqaz ölkələrində və digər MDB məkanında Azərbaycana məxsus rəqs nümunəsi kimi geniş yayılıb. Rəqs Azərbaycanın məşhur qarmon ifaçısı Aftandil İsrailov

tərəfindən, "Bayatı-Şiraz" muğamı əsasında yaradılıb.

A.İsrailov 1970-ci ildə yaratdığı "Basqalı" rəqsini Azərbaycanın İsmayıl rayonunun Basqal kəndində yaşayan xeyriyyəçi dostunun şərəfinə yazıb və bu səbəbdən onu "Basqalı" adlandırılıb. C.Cabbarlı adına "Azərbaycanfilm" Kinostudiyasının 1984-cü ildə istehsal etdiyi "Xaş s muzikoy" (rus dilində) adlı qısametrajlı komediya filmində (filmin ssenari müəllifi və rejissoru Vaqif Mustafayevdir) də bu musiqi səsləndirilir və filmin titrlərində rəqsin müəllifi kimi A.İsrailovun adı qeyd olunub. A.İsrailovun müəllifi olduğu orta ixtisas, uşaq musiqi və incəsənət məktəbləri üçün 2012-ci ildə nəşr olunan "Rəqslər" adlı tədris vəsaitində "Basqalı" rəqsinin musiqisinin notları verilib.

2017-ci ildə norveçli musiqiçilər Daniel Lazar (skripka) və Espen Vensaas (mandolina) duet şəklində "Basqalı"nı ifa edərək Youtube platformasında Azərbaycandan gözlənilən instrumental musiqi adı altında paylaşılıblar. Arxiv sənədləri, musiqişünas ekspertlərin rəyləri və musiqinin xarici ifaçı tərəfindən paylaşımı da "Basqalı" rəqsinin azərbaycanlı müəllifə məxsus olduğunu təsdiq edir.

Agentlikdən bildirilib ki, bu faktlar Gürcüstanın müxtəlif televiziya kanalları vasitəsilə Azərbaycanın mədəni irs nümunələrinə, o cümlədən Azərbaycan musiqisinə münasibətdə

Dövlətçilik, tarix, mədəniyyət **USA VAT**
N 198 (8571) 30 oktyabr 2024

Ermənilər hələ də mahnılarımızı oğurlayırmusiqi irsimizə necə sahib çıxırıq?

Əqli Mülkiyyət Agentliyi xeyli sayda oğurlanmış mahnı və əsərlərimizlə bağlı tədbirlər görüb, amma...

növbəti erməni oğurluğunun nümayişi təsəvvürü yaradır və ciddi narahatlıq doğurur: "Bu ilin 24 may tarixində "Rustavi" telekanalında yayımlanan "Paatas da Nikas şou" proqramında isə "Bu qala, daşlı qala" adlı Azərbaycan xalq mahnısı "Sənə sevgi söz verirəm" adı altında gürcü dilində təqdim olunub. Amma mahnının Azərbaycan xalq mahnısı olduğu qeyd edilməyib. "Bayatı-Şiraz" muğamı əsasında yaradılmış bu mahnı bütün Yaxın Şərqdə məşhurdur və çox geniş yayılıb, hətta Türkiyədə əhalinin əksəriyyəti şənliklərdə bu mahnı çalib-oxuyur və onu Azərbaycan xalq mahnısı kimi ifa edirlər".

Vurğulanıb ki, "Rustavi" telekanalında "Bu qala, daşlı qala" adlı Azərbaycan xalq mahnısı "Sənə sevgi söz verirəm" adı altında gürcü dilində təqdim olunarkən Azərbaycanın və Gürcüstanın üzvlərinin ÜÖMT-nin "Ədəbi və bədii əsərlərin qorunması haqqında" Bern

Konvensiyasının 15-ci maddəsinin 4-cü hissəsinin tələbləri nəzərə alınmayıb.

Gürcüstanın müvafiq qurumu bu məsələyə hələ də reaksiya verməyib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan xalq, bəstəkar mahnılarının, məşhur əsərlərinin ermənilər, eləcə də digər millətlər tərəfindən oğurlanması, öz adlarına çıxması artıq adi hala çevrilib və heç də təəccüblü görünmür. Azərbaycanın Əqli Mülkiyyət Agentliyi fəaliyyətə başlayandan bu vaxta qədər xeyli sayda oğurlanmış mahnı və əsərlərimizlə bağlı tədbirlər görüb, nəticələrə nail ola bilib.

Təkcə bu il ərzində oğurlanan mahnılarımız aşağıdakılardır:

1. Bəhram Nəsimova məxsus olan "Qarabağ" ("Anadır arzulara hər zaman Qarabağ") adlı mahnısı. Bu mahnın bu ilin iyul ayında sözləri Qor Yəpremyan tərəfindən dəyişdirilərək və onun ifasında "Sirun jan" adı altında "Armenian folk", yeni

"erməni xalq mahnısı" qeydi ilə "Youtube" platformasında yerləşdirməsi ilə bağlı məlumat yayılmışdı. Bununla bağlı agentlik dərhal bəyanat yaydı və görülməyən tədbirlər nəticəsində Gor Yəpremyanın rəsmi "Youtube" səhifəsində (hüquq pozuntusuna səbəb olan ilkin mənbəyə) yerləşdirilmiş "Sirun jan" adlı mahnının video yazısı müəllif hüquqlarının pozulması səbəbindən "Youtube" rəhbərliyi tərəfindən silindi.

2. Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Cavanşir Quliyevin bəstələdiyi, Xalq artisti Brilyant Dadaşovanın ifa etdiyi "Yarım gile" mahnısı. Bu mahnın da iyul ayında sosial şəbəkələrdə erməni ifaçı Minas Ovanesyanın (Mino) ifa etdiyi "Xrovel e im yare" adı altında oxuması ilə bağlı videolar yayılmışdı. Qeyd edək ki, bu mahnı 1991-ci ildə Azərbaycan televiziyasının baş rejissoru Ramiz Həsənoğlunun qızının toyuna hədiyyə olaraq yazılıb. Və ilk dəfə də həmin

toyda ifa olunub. Sonra mahnını studiya şəraitində Brilyant Dadaşova ilə yazıb, efirə veriblər: "Brilyant xanım bu mahnını oxudu, klipini də çəkdi. Daha sonra Türkiyəli Ezgi Mert adında müğənni də bu mahnını oxuyub, albomuna saldı".

Bəstəkarın sözlərinə görə, sonra da bir gürcü müğənni "Yarım gile"ni oğurlayaraq, oxuyub: "Mən onları axtarıb tapdım. Hüquqi işlər başlatmaq istədiyimi bildirəndən sonra həmin ifaçı məndən üzr istəyib, dedi ki, mahnının müəllifi olduğunu bilmirmiş. Onlara bir erməni deyibmiş ki, mahnı bütün Qafqazda yayılan mahnıdır. Yeni xalq mahnısıdır. Görünür, həmin erməni sakit durmayıb, mahnını öz soydaşlarına da verib".

Azərbaycanın Əqli Mülkiyyət Agentliyi mahnının oğurlanması ilə bağlı tədbirlər görüb və tez bir zamanda, cəmi bir ay sonra, avqust ayında mahnı "Youtube" platformasında yerləşdirilmiş 5 (beş) səhifədən silinib. Bununla da "Yarım gile" adlı mahnının musiqisinin müəllif hüquqlarının pozulması "Youtube" rəhbərliyi tərəfindən öz təsdiqini tapıb və azərbaycanlı bəstəkarın pozulmuş hüquqları bərpa edilib.

3. Xalq artisti Ağadadaş Ağayevin "Dodağına gülüş qonub" mahnısı. Bu mahnın isə bu ilin mart ayında erməni müğənni Armen Aloyanın 2024-cü ilin "papurisi" sırasına daxil edib.

Qeyd edək ki, Ağadadaş Ağayev bu məşhur mahnını 80-ci illərdə ifa edib və həmin vaxtdan da repertuarındadır.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Tanınmış azərbaycanlı xanımın həyat yoldaşı İslamı qəbul etdi

Niderlandda fəaliyyət göstərən "Birlikdə Güclüyük" Fondunun təsisçisi və həmsədri, terapevt, tərcüməçi İlkanə Qocanın holland həyat yoldaşı Robert Van Den Berg İslam dinini qəbul edib.

Moderator.az xəbər ve-

rir ki, Azərbaycanın fəal diaspor üzvlərindən olan İlkanə xanım holland həyat yoldaşı ilə dini nikah da bağlayıb.

Qeyd edək ki, Robert Berg Azərbaycan həqiqətlərini müdafiə edərək 44 gün-

lük savaşa haqqın yanında olub, ermənilər tərəfindən Qarabağda törətdikləri həqsızlıqlara və Avropadakı yayımladıqları yanlış informasiyalarla mübarizədə aktiv iştirak edib. Uzun müddətdir ki, Qarabağ həqiqətlərinin Ni-

derlandda İlkanə Qoca ilə birgə qarşısı olub.

Xatırladaq ki, ötən il ailənin Timur və Emil adlı övladları Bakıda müsəlman olublar və bunu "kiçik toy" kimi təntənəli şəkildə qeyd ediblər.

Azərbaycanda alkoqolu içkilərin pərakəndə satışına minimum qiymətin müəyyən edilməsi istiqamətində mühüm addım atılıb. Belə ki, Milli Məclisin oktyabrın 30-da keçirilən iclasında "İstehlakçılardan hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Qanuna yeni - 29-1-ci maddənin əlavə olunmasını nəzərdə tutan layihə birinci oxunuşda qəbul edilib. Layihəyə əsasən, alkoqollu içkilərin pərakəndə satışının minimum qiyməti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən ediləcək. Alkoqollu pərakəndə satışına dair içkilərin minimum qiymətin müəyyən edilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq olunacaq. Pərakəndə satışının minimum qiyməti müəyyən edilmiş alkoqollu içkilərin həmin qiymətdən aşağı qiymətə satılması qadağan ediləcək.

Layihəni təqdim edən parlamentin **İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov** deyib ki, bu addım ilkin olaraq araqla bağlı atılacaq və məqsəd vergidən yayınmanı aradan qaldırmaq, bazarı saxta məhsullardan təmizləmək, vətəndaşların keyfiyyətli məhsulla təminatına nail olmaqdır: "Qiymətlə keyfiyyətin əlaqəsi məsələsi üçün bu qanun layihəsi hüquqi əsaslar yaradır. Bundan sonra alkoqollu içkilər üçün minimum qiymətin müəyyən olunması qaydası hazırlanacaq. Bu, bazara müdaxilə deyil. Burada dövlət qiymət müəyyənləşdirmir. Burada bazar prinsiplərində müdaxilə olunmur. Hər bir məhsulun qiyməti maya dəyərindən və istehsal xərclərindən formalaşır. Birinci mərhələdə araqla nəzərdə tutulur. Minimum qiymətə dövlətə ödənilməli olan aksizlər də daxil ediləcək. Bazarda 1-3 manata araqla məhsulları satılır. Halbuki 1 litr araqla üçün aksiz vergisi 4,8 manatdır. Bu necə ola bilər ki, 1-3 manata araqla satıla bilər?! Burada vergidən yayınma halı var. Bizim milli iqtisadiyyatımızın sütunları var. Neft sənayesi ilə yanaşı bizim qeyri-neft sənayemiz var. Bunlardan biri içki istehsal edən sənaye müəssisələrimizdir. Haqsız rəqabətə, qanunsuz sahibkarlığa görə o müəssisələrdə işçi qüvvəsi ixtisar olunur, işsizlik yaranır. İstənilən halda bazar iqtisadiyyatı haqlı rəqabətin olduğu iqtisadiyyatdır. Bazar iqtisadiyyatında birinci öhdəlik sahibkarların dövlət qarşısında öhdəliklərinin yerinə yetirilməsidir. Bu layihənin həm iqtisadi, həm də sosial hüquqi aspektləri var".

Komitə sədri bildirib ki, bu məsələnin həssaslığı əvvəlcədən nəzərə

alınıb: "Burada seqmentlər çox genişdir. Bu layihə Prezidentin tapşırığı əsasında hazırlanıb. Bu tapşırıqda məhsulun pərakəndə satış qiyməti nəzərdə tutulub. Minimum qiymət müəyyən olunarkən bunun qaydaları nəzərə alınacaq. Bunun da meyarları müəyyənləşdiriləcək. Qiymətin formalaşmasının prinsiplərinə görə istehsalçı müəssisənin mə-

yerli bazarda öz məhsullarını realizə edə bilmirlər. Buna səbəb qanunsuz sahibkarlıqdır".

Qeyd edək ki, alkoqollu içki bazarına əl gəzdiriləcəyini bu ilin martında AQTAsədri Qoşqar Təhməzli elan etmişdi. Daha sonra apreldə Milli Məclisə "Qida təhlükəsizliyi haqqında" Qanuna dəyişiklikləri nəzərdə tutan layihə daxil oldu. Layihəyə əsa-

ta keçirilməsi zamanı qeyd edilən şərtlərlə yanaşı aşağıdakı şərtlərə də əməl edilməsini təmin etməlidirlər:

- *alkoqollu içki növü olan arağın illik minimum istehsal həcmi 100 min dekalitr olması;*

- *alkoqollu içki növü olan arağın istehsalında xammal qismində istifadə olunan spirtin alışı qanunla müəyyən edilmiş qaydada rəs-*

2024-2025-ci illər üzrə 20 min dekalitr; 2026-2027-ci illər üzrə 30 min dekalitr; 2028-2029-cu illər üzrə 50 min dekalitr; 2030-2031-ci illər üzrə 80 min dekalitr müəyyən olunub

Qanun qüvvəyə minənədək alkoqollu içkilərin istehsalı fəaliyyətini həyata keçirən qida subyektləri bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra 6 (altı) ay müddətində

dəfə artım) 961,9 min dekalitr üzüm şərabı (11,1 faiz artım), 1 milyon 231,5 min dekalitr araqla (31,1 faiz artım), 4 milyon 298,6 min dekalitr pivi (2,1 faiz) istehsal olunub. Xarici ticarət statistikasından aydın olur ki, istehsal olunan arağın cüzi bir hissəsi ixracatla yönəldilir, qalanı isə Azərbaycanın özündə istehlak edilir. Arağın ixracatı şərab və digər alkoqollu içkilər

Araqla bazarına "əl gəzdirilir"

Yeni qaydalar kimlərə "əl verəcək"?

ya dəyəri, istehsal xərcləri, aksiz vergisi, istehsalçı müəssisənin özünün qoyduğu qiymət (ƏDV-li, ƏDV-siz) nəzərə alınacaq. Topdan satış mərhələsində artıq formalaşmış qiymət də nəzərə alınacaq. Bu qanun qəbul edildikdən sonra minimum qiymətin müəyyən edilməsi qaydası hazırlanacaq. Əsas məsələ keyfiyyətsiz məhsul istehsal edənlərin bazara daxil olmasıdır. Çünki bu məhsullar bazara daxil olanda, bazardan çıxarılanda da müəyyən ziyanlar verir və qanunsuz sahibkarlığa səbəb olur. İnzibati Xətalər Məcəlləsində bu qanunu pozanlar üçün çox yüksək məbləğdə sanksiyalar nəzərdə tutulacaq. Minimum qiymət artımı qiymət artımına səbəb ola bilər. Burada həm də xərclərin uçotu gedəcək. İstehlakçılar da rəsmi uçotda olacaq. Bu şərtlərə görə qiymət artımı ola bilər. Xırda sahibkar qanunsuz sahibkardırsa, və keyfiyyətsiz məhsul istehsal edirsə, bazardan çıxarılmalıdır. Yerli istehsalçılar - haqlı rəqabət aparənlər öz məhsullarını ixrac edə bilirlər, stabil bazarları var, amma onlar

sən, alkoqollu içkilərin istehsalı və ya idxalı həyata keçirilən qida obyektinin qeydiyyatı və ya təsdiqi, qida obyektinin fəaliyyət göstərən qida subyektinin qeydiyyatı aşağıdakı şərtlərə uyğunluğa dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) rəyi nəzərə alınmaqla "Lisensiyalar və icazələr haqqında" Qanuna uyğun olaraq həyata keçiriləcək.

Prezident İlham Əliyevin iyulda təsdiqlədiyi dəyişikliyə əsasən alkoqollu içkilərin istehsalı ilə məşğul olan müəssisələr o halda qeydiyyatla alınmış fəaliyyətlə icazə veriləcək ki, Azərbaycanda vergilər və digər icbari ödənişlər üzrə vaxtı keçmiş öhdəlikləri, Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq riskli vergi ödəyicisi olmasına dair qüvvədə olan qərar olmasın; Alkoqollu içki növü olan arağın istehsalı fəaliyyətinin həyata keçirildiyi qida obyektində istehsal həcmi müəyyən edən nəzarət ölçü cihazları quraşdırılmış olsun.

Alkoqollu içki növü olan arağın istehsalı fəaliyyətini həyata keçirən qida subyektləri bu fəaliyyətin həya-

miləşdirməsi (spirtin özü tərəfindən istehsal olunduğu hallar istisna olmaqla).

Alkoqollu içki növü olan arağın idxalı fəaliyyətini həyata keçirən qida subyektləri bu fəaliyyətin həyata keçirilməsi zamanı malların idxalı ilə bağlı təchizatçı ilə müqavilənin olması şərtinə də əməl etməlidirlər.

Azərbaycan Respublikasında vergilərə və digər icbari ödənişlər üzrə vaxtı keçmiş öhdəliklərinin olması şərti istisna olmaqla, müəyyənləşdirilmiş şərtlərə, o cümlədən malların idxalı ilə bağlı təchizatçı ilə müqavilənin olması şərtinə əməl edilməməsi alkoqollu içkilərin istehsalı və ya idxalı həyata keçirilən qida obyektinin qeydiyyatı və ya təsdiqinin, qida obyektinin fəaliyyət göstərən qida subyektinin qeydiyyatının ləğvi üçün əsasdır.

Alkoqollu içki növü olan arağın illik minimum istehsal həcmi 100 min dekalitr olması barədə tələb 2032-ci il yanvarın 1-dən tətbiq ediləcək. 2032-ci il yanvarın 1-dək alkoqollu içki növü olan arağın illik minimum istehsal həcmi

də alkoqollu içki növü olan arağın istehsalı fəaliyyətinin həyata keçirildiyi qida obyektində istehsal həcmi müəyyən edən nəzarət ölçü cihazlarının quraşdırılmasını təmin etməlidirlər. Bu müddət ərzində qeyd olunan tələbə əməl edilmədikdə qida obyektinin təsdiqi ləğv ediləcək.

Qeyd edək ki, hazırda Azərbaycanda alkoqollu içki istehsal edən 132 müəssisə fəaliyyət göstərir, onların 75 faizinin istehsal gücü 100 min dekalitrdən aşağıdır. Bu müəssisələrin 98-i araqla, 65-i şərab, 20-si pivi, 4-ü şampan şərabı, 2-si tündləşdirici içkilər istehsal edir. Araqla istehsal edən 98 müəssisənin yalnız 8-nin istehsal gücü qanunun ixracatla bağlı tələbini ödəyə bilər. Bu isə o deməkdir ki, 2032-ci ilədək istehsal gücünü 100 min dekalitr çatdırma bilməsələr, 90 müəssisənin fəaliyyəti dayandırılacaq. Bunun 8 müəssisənin inhisarçılığına böyük stimula verəcəyini proqnozlaşdırmaq elə də asan deyil.

Rəsmi statistikaya əsasən, bu ilin 9 ayında Azərbaycanda 602,5 min dekalitr viski brendi (illik ifadədə 3,3

lə müqayisədə daha məhduddur. Ən azından ona görə ki, Azərbaycan Rusiya, Belarus, Gürcüstan kimi böyük ixrac imkanları olan ölkələrlə eyni regiondadır. Rəsmi statistikaya əsasən, 2023-cü ildə Azərbaycanın pərakəndə satış nöqtələrində 200,2 milyon manatlıq araqla və araqla məmulatları satılıb. Bu, 2022-ci ilə müqayisədə 4,7 faiz çoxdur.

İndiki şəraitdə istehsalın həcmi və qiyməti minimum tələbin qoyulması iri istehsalçılara Azərbaycan daxilində rahat şəraitin yaradılmasına hesablanmış addıma daha çox bənzəyir. Bazarın saxta məhsullardan təmizlənməsi üçün dövlətin müvafiq nəzarətçi qurumlarının fəaliyyətində keyfiyyətin artırılması yetər. Hökumətin atmaqda olduğu addımlar keyfiyyətli məhsul istehsal edən kiçik müəssisələri sıradan çıxması ilə nəticələnməkdir.

Qeyd edək ki, qanunvericilikdəki dəyişikliklə yanaşı, iyulda Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən, Azərbaycana idxal edilən şampan şərabının hər litri üçün aksiz vergisi 5,1 manatdan 2,7 manata endirilib, denaturasiya olunmamış etil spirtinin (həcm faizi 80 və ya çox spirt qatılığı ilə) və həcm faizi 80-dən az qatılığı olan denaturatlaşdırılmamış etil spirtinin hər litri üçün aksiz vergisi 6 manatdan 6,8 manata qaldırılıb, üzüm çaxırının və ya üzüm puçallarının distillə edilməsi nəticəsində alınan spirtli tinkturaların hər litri üçün aksiz vergisi 8 manatdan 8,8 manata, viski, rom və digər spirtli tinkturalar, şəkər qamışının qızcırdılmış məhsullarının qovulması nəticəsində alınan cin və ardıc tinkturaları, araqla, likör və digər spirtli içkilərin hər litri üçün aksiz vergisi 12 manatdan 12,8 manata qaldırılıb.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 198 (8571) 30 oktyabr 2024

Oktyabr

Yeni kəşf antidepressant qədər təsirli ola bilər

Psixoloji müdaxilələrdən tutmuş antidepressantlara qədər narahatlıq üçün müxtəlif mialice üsulları bəzi insanlar üçün çox təsirli ola bilər. Mütəxəssislər alkoqoldan uzaq durmaq, müntəzəm idman, normal yuxu və sağlam qidalanma vərəqləri də daxil olmaqla, özünə qulluq etməyi məsləhət görürlər.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatına görə, dünya əhalisinin təxminən 4 faizi, yəni 301 milyon insan narahatlıq pozuntusundan əziyyət çəkir. Təsadüfi narahatlıq həyatın gözənilən bir hissəsi olsa da, davam edən və ya vəziyyətlə müənasiz olmayan narahatlıq psixi sağlamlıq probleminin əlaməti ola bilər.

Təsiredici narahatlıq yəradə və bir insanın gündəlik həyatına müdaxilə edə bilən pozğunluqların simptomlarına aşağıdakılar daxildir: Ümumi və ya xüsusi narahatlıq, qorxu və ya narahatlıq, diqqəti cəmləməkdə və ya qərar verməkdə çətinlik çəkmək, əsəbi, gərgin və ya narahatlıq hissi, ürəkbulanma və ya qarında ağrı, ürək döyüntüsü, yuxu problemləri, qarşıdan gələn təhlükə, çaxnaşma və ya əzab hissi.

Müalicələrə selektiv serotoninin inhibitorları (SSRIs), beta-blokerlər (narahatlıqla bağlı fiziki simptomları azaltmaq üçün) və ya benzodiazepinlər adlanan antidepressant daxil edilə bilər. Bunlar adətən qısa müddətli təyin edilir, çünki tez bir zamanda asılılığa səbəb ola bilər.

Mərlend ştatının Milli Psixi Sağlamlıq İnstitutunun alimlərinin rəhbərlik etdiyi bir araşdırma, hafizəyə əsaslanan stressin azaldılmasının essitalopram (Lexapro - depressiya və narahatlığı müalicə etmək üçün geniş istifadə olunan dərman) qədər təsirli ola biləcəyini müəyyən edib.

Araşdırmanın nəticələri "JAMA Network Open Trusted Source"-da dərc olunub.

Nyu-Yorkda Şopenin yeni əsəri tapılıb

Nyu-Yorkda Morqan Kitabxanası və Muzeyinin kuratoru Robinson MakKlellan Madison prospektindəki institutun kolleksiyasında bəstəkar Frederik Şopenin əvvəllər məlum olmayan əsərinin (vals) notlarını aşkar edib. Məlumatla görə, o, zamandan saralmış, 24 musiqi taktından (təkrarla 48) ibarət qısa əsərin not vərəqini tapıb. Əsərin yuxarısında XIX əsrin ən uğurlu bəstəkarlarından birinin soyadı yazılıb.

Şopenin xətti çox tanınan olduğundan, MakKlellan ar-

tefaktın həqiqiliyini yoxlamağa qərar verib. Kağız və mürekkəbin analizi, həmçinin xəttin və kompozisiyanın musiqi üslubunun öyrənilməsi muzeydə məşhur polyak musiqişünasının unudulmuş valsının olduğunu təsdiqləyib.

Tarixçilər belə axtarışları yarım əsrdən çoxdur ki, etməyiblər. Mütəxəssislərin fikrincə, Şopen tapılmış valsı 1830-1835-ci illər arasında, 20-dən bir qədər çox yaşda olanda yazıb.

Musiqişünasların fikrincə, əsər tamamənib. İfa zamanı onun davametmə müddəti təxminən 80 saniyədir - bu, Şopenin daha əvvəlki illərdə yazdığı valsardan çox qısadır.

Saçlarınızı ayda bir dəfə pivə ilə yuyun

Saç baxımı üçün düzgün rutin yaratmaq çətin ola bilər. Burada bir neçə faktor mühüm rol oynadığı üçün hamıya eyni rutin uyğun gəlməyəcək. Əvvəlcə saç tipinizə uyğun bir şampun və sərinləşdirici tapmaqla başlamaq saç rutininizi qurmaq üçün ilk addımdır.

Çoxları saçlarını daha sağlam uzatmaq üçün evdə fərqli üsullar tətbiq edir.

Milli.Az healtline-a istinadla xəbər verir ki, belə üsullardan biri saç yuyarkən pivədən istifadə edilməsidir. Saçları pivə ilə yumağın fayda verə biləcəyi barədə klinik sübutlar az olsa da, bəzi mənbələr pivənin potensial faydalarından bəhs edir.

Saçları pivə ilə yuyanda nə baş verir?

Pivə kalsium, demir, protein, selen, D vitamini, E vitamini və sink kimi bir sıra qida maddələri ilə zəngindir. Pivədə təbii vitaminlər və minerallar var, amma bu maddələrin bir çoxunu başqa qidalar və içkilərdən də əldə etmək mümkündür. Dr. Ryan Welter bildirir ki, normal qida qəbulunuz pivədən alacağınız qida maddələrini üstələyir. Vitaminlər və minerallar, saç dərisini stimullaşdırıb saç follikuluna daha güclü hüceyrə quruluşu verə bilər.

Pivə saçın parlaqlığını artırır, çünki tərkibindəki şəkər saçın parlaq görünməsinə səbəb olur. Pivə saçın daha dolğun görünməsinə təmin edən bir maddə olan ekstrakt ehtiva edir. Pivənin tərkibindəki proteinlər saçın daha güclü olmasına kömək edir, bu da saçın qırılmasının qarşısını alır. Pivənin tərkibindəki fermentlər saç dərisinin sağlamlığını yaxşılaşdıraraq qaşıntı və quruluğu azalda bilər.

Saçda pivə istifadəsi əsasən kondisioner effekti verir. Saçlar protein tellərindən ibarətdir və bu tellərə bir şeylər yapışa bildiyi üçün saç daha sağlam görünə bilər deyir.

Pivəni saçda beş dəqiqə saxlamaq kifayətdir.

Kifayət qədər yuxu almaq üçün gündə neçə saat yatmaq lazımdır?

Kifayət qədər yuxu almaq üçün gündə neçə saat yatmaq lazımdır? Bu barədə rusiyalı nevroloq Vladimir Martinov "RIA Novosti"-yə müsahibəsində danışmış. Mütəxəssis qeyd edib ki, böyük insanın kifayət qədər yuxu alması üçün yeddi-dəqiqə saat tələb olunur. İstisna hallarda insanlar altı saat ərzində kifayət qədər yuxu ala bilərlər. "Bəzi insanlar altı saat ərzində zəruri qədər yatmağı bacarırlar ki, bu da istisna haldır", - deyər V.Martinov bildirib.

Nevroloq xəbərdarlıq edib ki, xroniki yuxu çatışmazlığı diqqətin konsentrasiyası, həddindən artıq yorğunluq və immunitet sisteminin pisləşməsi ilə bağlı ciddi problemlərə gətirib çıxara bilər.

Bunları bilirsinizmi?

- Albert Eynşteyn 9 yaşından sonra tam danışmağa başlayıb. Buna görə də ailəsi onun əqli cəhətdən qüsurlu olduğunu düşünüb.
- "Santa Klaus"un paltarı əslində yaşıl rəngdədir. Ancaq bir kola markası onu qırmızı-ağ olaraq dünyaya tanıdıb.
- Qütb ayları isti və nəmli mühitdə qaldıqları zaman kürklərinin rəngi yaşılə çevrilir.
- Alma, soğan və kartofun dadı eynidir. Yalnızca qoxuları fərqlidir. Əslində hamısı şirindir.
- Göytürklər turşuyan qatığın turşuluğunu azaltmaq üçün üzərinə su töküblər. Beləliklə özləri də bilmədən ayranı kəşf ediblər.
- Dünyanın ən sürətli böyüyən bitkisi bambuk ağacıdır. Ağac gündə 90 santimetr uzanır.
- Dünyada ən çox satılan telefon "Nokia" markasının 2003-cü ildə satışa çıxardığı, 250 milyon ədəd satılan "Nokia 1100"dür.
- Soğan doğradığınız zaman gözünüzün yaşarmasını istəmirsinizsə, saqqız çəynəyin.
- İnsanın saçı üç kilo ağırlıq qaldıra biləcək gücdədir.
- Ölüm anında toxunma və görmə hissindən sonra eşitmə bacarığı itirilir. Ürək dayandıqdan sonra insan beyni 2 dəqiqə boyunca səsə qəbul edilə bilər.

Plazma buludu Yerə çatdı

Günəş plazmasının ikinci buludu Yerə çatıb. Bu barədə "İzvestiya" məlumat yayıb. Rusiya Kosmik Tədqiqatlar İnstitutunun məlumatına görə, maqnit qasırğaları qeydə alınmayıb. Lakin mütəxəssislər yaxın gələcəkdə onların meydana çıxacağını istisna etmirlər. Bildirilir ki, buludun sürəti 600 km/s, temperaturu isə 700 000 dərəcəyə çatıb.

Trend olan Dubay şokoladı sağlamlıq üçün təhlükəli çıxdı

Son zamanlar sosial şəbəkələrdə qeyri-adi dadı və teksturası ilə diqqət çəkən Dubay şokoladı adlanan desert populyarlıq qazanır. Lakin məlum olub ki, parlaq qablaşdırmanın arxasında sağlamlıq üçün ciddi təhlükə gizlənir. Rusiyalı diyetoloq Anna Belousova "Star-Hit"-ə müsahibəsində trend olan şirniyyat haqqında şok təfərrüatı açıqlayıb. "200 qram çəkisi olan bir Dubay şokoladının qida dəyəri min kilokaloridən çoxdur. Belə desert, həətə az miqdarda belə təhlükəli ola bilər", - deyər mütəxəssis xəbərdarlıq edib. Xüsusilə allergiyası olan insanlar Dubay şokoladını qətiyyənlə yeməməlidirlər. Həmçinin diyetoloq öd kisəsi problemi olanların da bu şokoladı yeməməsinə tövsiyə edib.

Endokrinoloq Veronika Savenko da həmkarının fikirləri ilə razılaşır. O, diabet və piylənmədən əziyyət çəkən insanların dəbdə olan bu şirniyyatdan imtina etməyə çağırır. "Şokoladın tərkibindəki məhsullar ishal və digər mədə-bağırsaq xəstəliklərinə səbəb ola bilər", - deyər həkim vurğulayıb. "Bundan əlavə, Dubay şokoladında yağ və şəkərin yüksək tərkibi orqanizmin hüceyrələrinə zərər verən qlikasıya yaradır. Bu, artıq çəkiyə, ürək-damar xəstəliklərinə, ikinci tip şəkərli diabetə və ateroskleroza səbəb ola bilər", - deyər o əlavə edib. Qeyd edək ki, Dubay şokoladı - yağda qızardılmış kadayıf xəmiri, püstə və ya küncüt pastasından ibarət olan xırıltıdan ibarət desertdir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500